

A SPORTOK VILÁGTÖRTÉNELMÉNEK ÁBÉCÉJE

ASZTALI TENISZ

Angliáig lehet visszavezetni a családfáját, az ősök azonban valahol Távol-Keleten, Japánban, Kínában ping-pongozgattak. A labda pehelyből készült, talán tollból csinálták az ütőt és kövér kínai mandarinok ebédutáni szórakozása lehetett a játék. A gyökerek elsorvadtak, Angliában sportot csináltak a játékból, a gyarmatokon unatkozó brit *tisztviselők* visszaalakították játékká a sportot. A XX. század első éveiben Magyarországon és Ausztriában népszerű lett a játék, 1904-ben már magyar bajnokságot is rendeztek, a bécsi *Kaufmann* nyerte.

A rövidnadrágos úttörők hosszú katonanadrágot kaptak, végigverekedték a világháborút, az összeomlás és a forradalmak lezajlása után kicsit szegénylősen fogtak hozzá a ping-pong sport felújításához. A régi versenyzők, akik kávéházak pincehelyiségeiben, porban-piszokban, papa-mama tudta nélkül ütögették a kaucsuk-labdát, megkomolyodtak, tekintélyes urak lettek. Az egyik előkelő biztosító intézet főtisztviselője, a másik orvos, a harmadik miniszteri titkár, a negyedik európai híru teniszjátékos, — alaposan ki kellett tanul-

mányozniok a léggömböt, mielőtt megint kezükbe vették az ütőt, nehogy kinevezzék őket a sportjátékaikért azok, akik magánéletükre a legnagyobb tisztelettel tekintenek fel. A tanulmányozás kedvező eredménnyel járt, 1925-ben kitört a ping-pong láz Budapesten, minden kávéházban kisperték, szellőztették a pincéket asztali tenisz termek nyíltak, 1925-ben meg lehetett alakítani a Magyar Asztali Tenisz Szövetséget, indítványozni lehetett a világszövetség megalakítását, — 1926-ban készült el a nagy szervezet, — s 1926-ban kiírták az első világbajnokságot is. A miniszteri titkár — *Jacobi Roland* — világbajnok lett, a magyar csapat, amelyben az előbb emlegetett urak szerepeltek, — *Mechlovits Zoltán, Pécsi Dani, Kehrling Béla*, — világbajnokságot nyert, *Mednyánszky Mária*, a fiatal gárda tagja női világbajnok lett. A magyarok nyertek minden számot, s egyszerre meglepetten láttuk, hogy a világ asztali tenisz életének központja Budapest.

Mechlovitsék árnyékában kifejlődtek a fiatalok: *Barna Győző, Szabados Miklós, Kelen István* és a többiek. A jó tanítványok kisebb-nagyobb ingadozások után meg tudták őrizni a világhegemóniát. Kezdetben Anglia és Ausztria volt a nagy ellenfél, 1928/29-ben *Perry* elhódította Budapesten a férfi egyes világbajnokságot, később Anglia hanyatlott, Ausztria mellé, sőt Ausztria fölé felnőtt Csehszlovákia, 1931/32-ben csapat-világbajnokságot nyert. A csehszlovák asztali tenisz *Kolart Hamrt*, a női gárdában *Kettnerovát* és *Smidovát* hozta. Kettnerova 1933/34-ben és 1934/35-ben világbajnok lett. Ilyen apró balesetek érték és érik a magyar asztali tenisz-sportot, a hegemonia azonban még ma is kezünkben van és a fiatalok örvendetes fejlődése további elsőségünket ígéri.

A magyar példa nyomán az egész világon nagy lendületet kapott a ping-pongjáték. Valamennyi európai országban nagy szeretettel karolták fel a fiatal sport-

ágot, Franciaországban százezernyi tömeg játszik Németországban hasonló a helyzet. Lengyelországban *Ehrlichnek* 1935-ben történt feltűnése lendítette fel e sportágot. Amerikában és Japánban is százezrek játszanak, tehát elképzelhető, hogy pár év múlva tengerentúlról kap olyan riválisokat a magyar gárda akik esetleg már legyőzhetetlenek lesznek.

ATLÉTIKA

Krisztus után 394-ben, a 293. olimpiász évében megszüntették az ókori olimpiai versenyeket, a nagy viadalok emlékeit eltemette az évszázadok pora, a világ nagy történelmi összeomlásokkal és újjáalakulásokkal volt elfoglalva, e problémák elintézése minden korok szokása szerint vérrel és vassal zajlott le s ha a fegyverek csengése között nem is hallgatott el teljesen a Múzsza, élt a költők és a művészek versengése, arra senki se gondolt, hogy a férfiak testi erejét és ügyességét vértelen, sportszerű összecsapásokban próbálják ki. Akikben erő és ügyesség volt, azokat nem versenypályákra, hanem csataterekre küldték és a lovagkor tornáinak is sokkal több köze volt a harci szellem ápolásához, mint a sportvetélkedéshez.

Fejedelmi udvarokban a bolond mellett megbecsülték azokat a férfiakat is, akik futásban, vagy olyanféle gyakorlatokban mutattak kiválóságot, amelyeket ma az atlétika gyűjtőfogalma alatt ismerünk, ezeknek a férfiaknak a szereplése azonban mulattató jellegű volt.

Az atlétika sportszerű kifejlődése Angliához fűződik. Angliában rendeztek először olyan versenyeket, ahol a kengyelfutókat, gyaloglókat szembeállították. A XVIII. század története már sok kiváló futót és gyaloglót említ, akiket az angol királyi udvar, vagy a főnemeselek

pártoltak és tartottak el. Nagy összegekkel díjazták a kihívásos és fogadási versenyeket.

1813-ban *Barclay* kapitányról, e kor leghíresebb atlétájáról már könyvet írtak, feljegyezték róla, hogy 1809-ben ezer óra alatt ezer angol mérföldet futott. *Barclay* természetesen professzionista volt, megfizették a produkcióját ugyanúgy, mint a többi futóét is, akinek nevét a múlt század első évtizedeiből a sporttörténelem megőrzi: *Brian, Jackson, Reed, Robinson, Skewball*.

Reed 1849-ben 48-5 mp alatt futott 440 yardot. Ezzel az eredménnyel, — ha pontos volt a táv és pontos az időmérés — *Reed* ma is a világ legjobb középtáv-futói közé számítana. Bizonyos tartózkodással és kritikával kell fogadnunk a régi feljegyzéseket, mert sem *Barclay*, sem *Reed*, sem a múlt század első felének többi angol futóhíressége nem ismerhette azokat az edzési eszközöket, amelyeket a modern atlétikában alkalmaznak, a mai előkészítő módszerek alkalmazása nélkül pedig még harminc évvel ezelőtt is olyan eredményeket értek el az atléták, amelyek meg sem közelítik *Barclay* és *Reed* majdnem százéves rekordjait. Ma ismerjük a szív, a tüdő, az izmok funkciójának titkait, ismerjük a módszereket, amelyek segítségével e funkciókat a sportteljesítmények fokozására beállíthatjuk. Ki törődött a múlt század első felében *Reed*, *Barclay*, vagy mások szervezeti funkcióinak sportszerű irányú befolyásolásával? Ezek a futók egyszerűen östehetségek voltak, ma pedig östehetségnek fogadjuk el azokat is, akik 52—53 mp-re futják a 400 métert, vagy a 440 yardot.

Az angol főiskolákon a múlt század első felében kezdődött a rendszeres sportélet, az első amatőrversenyt 1845-ben rendezte meg az *Eton College*. 1866-ban írták ki először Anglia nemzeti bajnokságait és 1880-ban alakult meg az angol atlétikai szövetség, az *Amateur Athletic Association*.

Az angol diákok tanulmányaik befejezése után szétszóródtak a világbirodalom területén, elvitték az atlétikát, a sportszerű vetélkedés gondolatát a brit gyarmatokra és az északamerikai Egyesült Államokba is. Newyorkban 1868-ban megalakult az első atlétikai klub, 1871-ben készült el az első modern értelemben is elfogadható salakpálya.

Gróf *Esterházy Miksa* Angliában és Amerikában attasé volt az osztrák-magyar nagykövetségen. 1874-ben hazaérkezett Budapestre, november 9-én sportértekezletre hívta össze a Nemzeti Lovardába azokat a társaságbeli urakat, akik Angliából érkezett hírek nyomán indulva, itthon rendszertelenül, összefogó, céltudatos vezetés nélkül olyanféle testgyakorlatokat végeztek, amelyek az atlétika gyűjtőfogalma alá tartoznak. Esterházy felszólította a sportembereket, hogy alakítsanak atlétikai klubot. Felhívását nagy tetszéssel fogadták, 1875 április 8-án megalakult a *Magyar Athletikai Club*, amely azután az angol sportfelfogás magyarországi képviselője, az atlétika fejlődésének melegágya lett. Magyarország a kontinens valamennyi nemzetét, még az Angliával szomszédos országokat is megelőzte az atlétika bevezetésével. 1875 május 6-án rendezték Budapesten az első atlétikai versenyt. Gróf Esterházy Miksa annyira fontosnak tartotta az eseményt, hogy tudósítást küldött róla Londonba, s a kontinens és Magyarország első atlétikai versenyéről az angol lapok részletesen beszámoltak. Ezen a versenyen a 100 yardos futásban *Porzsolt Gyula*, a súlydobásban *Vais Géza*, az ökölvívásban *Fittler Kamii*, a 120 yardos gátfutásban és a távolugrásban ismét *Porzsolt Gyula*, a kétmérföldes futásban *Porzsolt Ernő*, a magasugrásban *Pick Lipót* győzött.

Belgiumban, Hollandiában, Franciaországban, Svédországban és Németországban a nyolcvanas években kezdtek atlétizálni, Közép-Európában a magyar útmutatás nyomán terjedt el az atlétika.

1894-ben jelent meg Budapesten az első angol atlétikai tréner: a MAC John Cash-ra bízta versenyzőinek a trenirozását. 1896-ban magyarra fordították az angol versenyszabályokat, s ettől kezdve az angol szabályok irányították a magyar atlétika fejlődő életét. 1896 június 7-én már nemzetközi versenyt is rendeztek Budapesten. Nem volt a mai értelemben vett igazi nemzetközi viadal, de az atlétika történetében kétségtelenül jelentős esemény volt G. Shaw angol futó budapesti startja

A magyar atlétika szép fejlődéséből és népszerűségéből természetesen következett, hogy a budapesti sportélet vezetői nagy örömmel üdvözölték báró Pierre Coubertin kezdeményezését az ókori olimpiai játékok felújítására és a párizsi értekezleten, amely megindította a modern olimpiászok sorozatát, megjelent Magyarország kiküldöttje is, dr. *Kemény* Ferenc főreáliskolai igazgató. Itthon megalakult az olimpiai bizottság, elnökségét Berzeviczy Albert kultuszminister vállalta. A magyar atléták résztvettek az első athéni olimpiáson és szép sikerrel szerepeltek.

A Magyar Athletikai Club kezdeményezése nyomán egymásután alakultak meg a sportegyesületek, 1898-ban a *Magyar Athletikai Szövetség* is megalakult, kezébe vette az egyesületek munkájának központi irányítását, ellenőrzését. A szövetségben természetesen a Magyar Athletikai Club vitte a vezetőszeropet s megtartotta egészen a harmincas évekig, amikor a Budapesti-Budai Tornaegylet a margitszigeti klub egyenrangú ellenfele lett a pályákon és a szövetségi életben egyaránt.

A magyar atlétika szépen fejlődött, de igen nagy vetélytársai támadtak a kontinensen, nem is szólva Angliáról, amelynek atlétikai élete százados tradíciókra támaszkodva uralkodott a salakpályákon mindaddig, amíg — e század első éveiben — Amerika pénzzel, nagyobb anyagi lehetőségekkel át nem hidalta azokat

a nehézségeket, amelyek a népbe gyökerezett tradíciók hiányában származtak. Amerika feltörő, friss, nagy nemzet volt, nem sokat törődött a múlttal, csak a jövőbe nézett, nem sajnálta az áldozatokat azért, hogy az atlétasportban a világ nemzetjeinek élére kerülhessen. Az áldozatkészség természetesen nem az állam, hanem a magánosok, egyetemek, milliomos vállalkozók részéről nyilvánult meg és ugyanezek a tényezők áldoznak most is hatalmas összegeket az amerikai atlétika gépezetének fenntartására és fejlesztésére.

Amerika az athéni olimpiászon döntötte meg Anglia világhegemóniáját, 1912-ben a stockholmi olimpiászon azonban nagy versenytársak jelentek meg: az északi népek. A svédek rendezték az olimpiászt, a finnek a szomszédból jöttek, mind a két ország felhasználta kedvező természeti és egészségügyi adottságait, rövid idő alatt hihetetlen mértékben fejlesztette saját atlétikáját.

Anglia hátraszorult a legelső sorból, Amerika, Svédország és Finnország harcolt a világhegemóniáért és ez a harc még ma is áll. A finnek olimpiászonon és más világversenyeken ismételten bizonyítják kiválóságukat, nagy győzelmeket aratnak, a svédek 1935-ben a berlini négy nemzet versenyén jelentették be ismét igényüket a hegemoniára, rövid hanyatlási periódus után ismét a legelső helyek egyikére kerültek Európában. Amerika nagy tömegekkel és nagy anyagi készületséggel vesz részt a sportbéli ütközetekben és ha világversenyeken minden ország tetszésszerű számban indíthatná legjobb atlétáit, az Egyesült Államok elsőségét senki sem vitathatná.

A harmincas években két új nagy versenytárs jelent meg a vértelen csaták hadszínterén: Németország és Japán. Németországban az atlétika jelentős állami támogatásban részesül, különösen a hitleri Harmadik Birodalom hozott nagy áldozatokat a tehetségek felkutatására és nevelésére. Japán pénzzel, akarattal és

tömegekkel egyaránt állja a versenyt s bár vannak olyan atlétikai ágak, amelyekben a japánok gyengébb testi konstrukciója lehetetlenné teszi a távolkeleti faj győzelmes érvényesülését, más atlétikai ágakban, főként a futásban és egyes ügyességi számokban Japán nagy előretörése várható már az 1936. évi berlini olimpiászon.

E nemzetek mögött, a második vonalban egyenrangú ellenfélként állnak egymással szemben a magyar, angol, francia és olasz atléták, pillanatnyilag a magyar atlétika látszik legerősebbnek ebben a rivalizálásban.

Minden idők legnagyobb atlétáját Finnország állította salakra a húszas években: *Nurmi* évekig verhetetlen királya volt a hosszútávú futásnak. Nagysága főleg abban nyilvánult meg, hogy 1500 métertől a marathoni távig legyőzhetetlen rekordere volt a maga korának. Utódai, azok az atléták, akik az ő visszavonulása után léptek versenybe, sok rekordját megdöntötték, de a rekorddöntögetés a versenyszámok nagy parcellázása után történt. Olaszországnak *Beccali* személyében van egy nagy futója 1500 méterre, de *Beccali* csak ezen a távon világlklasszis. Amerikában *Cunningham*, *Bonthron* és mások uralkodnak az 1500-as versenyeken. Ebbe a gárdába sorolandó még az újjélandi *Lowelock* is. Hosszabb távokon már a finnek, a *Nurmi* árnyékában feltűnt *Lehtinen* és *Isohollo* állnak a világranglista élén és őket tekinthetjük az olimpiai 5000 és 10.000 méteres futam legelső favoritjainak. Húsz kilométeren még nincs igazi utóda *Nurminak*. Az 1935. év őszének eredményei után remélhetjük, hogy a magyar *Kelen János* 5 és 20 kilométer között a világ legjobbjai között is megállja a helyét, 20 kilométeren akár *Nurmi* utóda is lehet. A rövidtávú futásban, 100, 200 és 400 méteren Amerika jár az élén, úgyszólván minden esztendőben feltűnik egy-egy amerikai sprinter, egy-egy négyszázás futó, aki a világrekord határainak közelében jár. Száz és kétszáz méteren a magyar *Sír* és *Kovács*, a svájci

Hänni, a német *Leichum* és egy-két japán futó is a legelső klasszisba számít. 1935-ben Kovács 30 mp-re javította a 300 yardos síkfutás világrekordját, 300 méteren 33-3 mp Európarekordot futott, ebből arra következtetnek a szakértők, hogy 400 méteren is a világ legjobbjai közé kerülhet, amit alátámasztanak a 400-as gátfutásban elért nagyszerű eredményei.

800 méteren a lengyel *Kucharski* s az olasz *Lanzi* az amerikaiak versenytársa.

A gátfutószámokban Amerika látszik a legjobbnak, Európa legjobb futói nem vitathatják az amerikaiak elsőségét.

A súlyszámokban a modern edzési módszerek alkalmazásával hihetetlen eredményeket értek el a közelmúltban. Tíz évvel ezelőtt a súlydobásban elérhetetlen álomnak látszott a 16 méteres határ. A harmincas években rövid idő leforgása alatt *Hirschfeld*, *Douda* és *Heljasz* ért el 16 méteres eredményeket, azután jöttek az amerikaiak, *Torrance* 17-40 méterre javította a világrekordot, ezzel a fantasztikus eredménnyel túlszárnyalt minden várakozást.

Hasonló forradalmi erejű ugrás mutatkozott a harmincas években a diszkoszvetésben és a gerelydobásban is.

Tíz évvel ezelőtt arról álmodoztunk, hogy magyar atléták 46—47 méteres eredményeikkel vezető szerephez juthatnak a nemzetközi diszkoszvető versenyeken. Három évvel ezelőtt feltűnt egy *Andersson* nevű svéd atléta, elérte az 50 méteres határt, 1934-ben már ötvenegy méter körül dobált, majd 52-42 méterre javította a világrekordot.

— Andersson verhetetlen! — ez volt az általános vélemény.

1935-ben a német *Schroder* 53-10 méteres dobással elhódította a világrekordot Anderssontól, a svéd *Bergh* 51-55 métert dobott.

A magyar *Remetz* 50-73 m.-re javította a diszkoszvetés rekordját, azonban nem fejlődött, hanem hanyatlott.

A gerelyvetésben *Pentiilae-nak*, *Lundkvist-nek* és *Matti Jaeruinnen-nek* a húszas évek második felében történt feltűnéséig minden világversenyt meg lehetett nyerni 65—66 méteres eredménnyel, 67 méteres dobásokra az egész világ felfigyelt. A gerelydobó technika a két északi atléta útmutatása nyomán rendkívüli mértékben fejlődött, az egész világon emelkedett a nivó. Végül *Pentiilae* lemaradt a versenyben, *Lundkvist* túldobta a hetven métert, de azután évekig pihent, *Jaervinnen* viszont 1933—34-ben versenyről-versenyre javítgatta eredményeit, végül 76-10 méteres kolosszális világrekordot állított fel. Elmúlt egy esztendő, 1935-ben a német *Stock* 73-96 méteres dobással *Jaervinnen* nyomába szegődött, harmadik 70 méteres dobónak pedig feltűnt a finn *Nikkanen*, akinek 71-30 méter volt a legjobb eredménye. Úglátszik, már csak rövid idő kérdése, hogy a világ legjobb gerely vetőinek versengését 80 méter körüli eredményekkel fogják eldönteni.

Az ugrás számokban lassúbb ütemű a fejlődés, ami természetes is, hiszen magasugrásban 200 cm és 210 cm között legalább akkora a távolság, mint a 60 méteres és a 80 méteres gerelydobás között.

Magasugrásban az amerikai *Marty* elérte a 206 cm-t, távolugrásban az amerikai fiatalok (*Owens* 813 cm!), s a japánok 8 m környékén járnak. Európában *Leichum*, *Paul*, *Long* a 780 cm-es határt ostromolja.

Rúdugrásban 1934-ig — *Hoff* visszavonulása után, aki esztendőkön keresztül 4 méteren felüli eredményekkel tartotta e versenyszámban az európai hegemoniát — Amerika verhetetlennek látszott, mert alig volt főiskolai verseny, amelyet 425 cm-es eredménnyen alul meg lehetett volna nyerni az Egyesült Államokban. Az utolsó két évben a japánok, 1935-ben a svéd *Ljungberg*, az orosz *Osolin* és a lengyel *Sznajder* megközelítette

az amerikai vezérklasszist, a világrekord azonban még mindig Amerika kezében van: *Graber 437 cm.*

A női atlétikában Anglia, Németország, Japán produkálta a legjobb eredményeket. A nők atlétizálása a párizsi olimpiász után kezdett óriási arányokat öltetni. A japán *Hitomi* volt ennek a kornak legkimagaslóbb hölgyatlétája. Tragikus halála — általános vélemény szerint a túlhajtott sportolás ölte meg — és az amszterdami olimpiász néhány vad versenyének, elsősorban a 800 méteres futásnak a tapasztalatai óvatosságra intették a női atlétika irányítóit. A nő szervezete csak bizonyos határig bírja a sportbéli erőfeszítéseket.

Magyarországon Misángyi Ottó érdeme a női atlétika meghonosítása, az ő érdeme az is, hogy a fejlődés fokozatos és a hölgyek atlétizálása megmarad az észszerű korlátok között. A 30-as évek legjobb atlétanője a lengyel Walasiewicz, Magyarországon *Vértessy Kató* és *Csák Ibolya*.

Az európai atlétikában az általános fejlődésnek új lendületet adott az Európa-bajnokságok rendezése, amelyeket *Stankovits* Szilárdnak, a Magyar Atlétikai Szövetség nagytekintélyű elnökének indítványára 1934-ben intézményesített a nemzetközi szövetség.

Az atlétikai világrekordok: 100 m 10.3 mp Williams, Tolan, Metcalfe, 200 m 20.6 mp Locke, Metcalfe, 300 m 33-2 mp Paddock, 300 yard 30 mp Kovács József, 400 m 46-2 mp Carr, 500 m 62 mp Eastman, 800 m 1:49.8 mp Hampson, Eastman, 1000 m 2: 23.6 mp Ladoumegue, 1500 m 3: 48-8 mp Bonthron, 2000 m 5: 21.8 mp Ladoumegue, 3000 m 8: 18.4 mp Nielsen, 5000 m 14: 17 mp Lehtinen, 10.000 m 30:06-2 mp Nurmi, 15.000 m 46: 49.6 mp Nurmi, 20.000 m 1 óra 4: 38.4 mp Nurmi, 25.000 m 1 óra 22: 28-8 mp Marttelin, 30.000 m 1 óra 40: 57.6 mp Ribas, egyórás futás 19.210 méter Nurmi, kétórás futás 33.653 m Harper, 110-es gátfutás 14.2 mp Beard. 200-as gátfutás 23 mp

Brookins, 400-as gátfutás 50-6 mp Hardin, súlydobás 17.40 m Torrance, kétkezes súlydobás Darányi, diszkoszvetés 53.10 m Schröder, gerely vetés 76.10 m Jaervinnen, kalapácsvetés 57.77 m Ryan, magasugrás 206 cm Marty, helyből magasugrás 167 cm Goehring, távolugrás 798 cm Nambu, helyből távolugrás 347 cm Ewry, rúdugrás 437 cm Graber, hármasugrás 15.72 m Nambu.

BASEBALL

Amerikában nemzeti játék, Japánban is nagyon népszerű, más országokban azonban igen nehezen hódít teret. A játék első szabályzatát 1839-ben dolgozta ki *Doubleday*.

A baseball játék központja egy 27x27 méteres méretű négyszög, amelynek négy sarkán »házacská« állnak. A belső ház (*home base*) fehér gumiból készült és a talaj szintjére süllyesztett ötszög. A többi »ház« négyzet alakú vászonzsák. A játék központ négyszögének közepén a talaj szintjére süllyesztve áll a fehér gumiból készült, 15x60 cm méretű, a belső háztól 18 és fél méterre elhelyezett *pitchersplate*: az a hely, ahol a játékban szereplő adogató (*pitcher*) áll. A játékban két csapat vesz részt 9—9 emberrel. Az egyik csapat »belül«, a másik »kívül« van a játékban. A belül levő csapat tagjainak az a célja, hogy ütés után — előre meghatározott sorrendben mennek a home base elé, ezt a sorrendet a játék folyamán nem szabad megváltoztatni, — körülfussák a 27 x 27 méteres négyszöget anélkül, hogy a kívül levő csapatnak a négy »háznál« elhelyezett embere a mezőnyből hozzájuttatott labdával érinteni tudná a futókat. Az ütők igyekeznek minél több körülfutást (*home run*) csinálni, mert a körülfutások számarányából alakul ki a játék végeredménye.

A játék menete a következő: az adogató — a kívül levő csapat embere — a belső ház mögött álló

társa (*fogó=catcher*) felé hajítja a bőrlabdát. A belső ház mellett áll az ütő (*batter*). A kezében levő bottal a mezőnybe üti a pitcher által dobott labdát, még pedig lehetőleg úgy, hogy az minél messzebbre repüljön, minél nehezebb legyen visszajuttatni a kívül levő csapatnak a házacskák mellett álló embereihez. Az ütő ezután körülfutja a belső négyszöget, vagy legalább 1—2 házat igyekszik elérni anélkül, hogy az ellenfél játékosai a labdával megérinthetnék. Az érintés a játékból való kiesést jelenti. Kiesik az ütő akkor is, ha háromszor ütött, ütései azonban olyan rosszul sikerültek, hogy el sem indul a belső háztól. Kiesik akkor is, ha a pitcher által dobott labdát háromszor elhibázza. Ha viszont az adogató négyszer rosszul dobott, vagy ha csalogatja az ütőt, a batter minden további nélkül előrehalad a négyszögön egy házacskával. Mindenki üt és fut, aki saját ütése után nem tudta körülfutni a teljes négyszöget, utána következő társának ütése után próbál előrejutni és végezni a körrel, de kiesik, ha közben a labdával megérintik. Az ütő csapat addig van »belül«, amíg létszáma hatra leolvad. Akkor helyet cserélnek. A mérkőzés kilenc menetpárból áll. Mindkét csapat kilencszer van belül és kilencszer kívül. A játékot két bíró vezeti.

A baseball a magyar métajáték rokona. Amerikában százezres tömegek nézik végig azokat a mérkőzéseket, amelyeken a legjobb professzionista játékosok szerepelnek. A világháború utáni idők leghíresebb játékosa Babe *Ruth* volt, akinek évi jövedelmét 100—150.000 dollárra becsülték s milliós vagyonnal vonult vissza 1934-ben.

BIRKÓZÁS

Nem lehet kétséges, hogy a birkózás olyan régi, mint maga az emberiség. A barlanglakó ősember körömmel, foggal, kőbaltával vagy doronggal vívott élet-halál harcának, létért való küzdelmének a maradványa, kultúrált formája a mai kor birkózóinak testedzésé nemesedett vérnélküli és veszélytelen mérkőzése.

Valószínű azonban, hogy az ősember se csak akkor birkózott, amikor életének megvédéséről, vagy más életének kioltásáról volt szó. Támadó és védő fegyvereinek tökéletesedésével biztosabbá és nyugodtabbá vált az élete és szabad óráiban már a történelem előtti kor fiatal embere is valószínűleg kedvet kapott a hancurozásra és a játékos dulakodásra, s valószínű, hogy a kipihenség, a fiatalság fölös ereje és az ember öröktől fogva élő versengési vágya már ebben a történelem előtti korban is harag- és ölésmentes viaskodásokat eredményezett.

Ez azonban csak feltevés. A birkózásról első emlékeink az egyiptomiaktól valók. Vannak 4000 éves egyiptomi vázák, amelyeken birkózó alakok láthatók és ezeken az ábrákon ma is használatos birkózó fogások elemeit lehet felismerni. Bővebbet e korról azonban nem tudunk.

A klasszikus görög kor és azt követőleg a római birodalom fénykora azonban a birkózásnak már igen magas fejlettségéről ad emlékeket. A klasszikus olimpiászoknak a birkózás is egyik versenyszáma volt, és a görög ifjúság a palaestrában tervszerű és rendszeres birkózó kiképzésben részesült.

Ebből a korból névszerint csak egy birkózót ismerünk, a krotoni Milot, aki ötször egymásután győzött az olimpiai versenyeken és a monda szerint olyan erős volt, hogy pusztá öklének egyetlen csapásával leütött egy bikát, majd vállára véve körülhordozta a stadion-

ban, végül pedig megsütötte és egymaga megette. Ennek a nagy erejű és nagyétkű ókori birkózónak még a halála körülményeit is megőrizte a monda. Egyszer az erdőben járt és egy ékekkel félig széthasított hatalmas fatörzset látott és pusztá kézzel teljesen szét akarta azt feszíteni, azonban az ékek kiestek és a fahasadék összezsapódó szélei beszorították Milo ujjait és a tehetetlenné vált óriást éjjel felfalták az erdő vadállatai.

A római birodalom pusztulásával elpusztult a birkózás is és csak a múlt század 40-es éveiben kelt újra életre. Strassburgi tudósok fedezték fel és terjesztették el, — persze csak elméletileg — hallgatóik körében és az ott tanuló francia és svéd diákok finomított kiadásban gyakorlatilag is életre keltették a birkózás ókori formáit. Nem sokkal később pedig hivatásos birkózók kezdtek vele foglalkozni és a birkózás így csakhamar gyors fejlődésnek indult.

A múlt század nyolcvanas éveiben hozzánk is eljutott. Eleinte nem mint önálló versenyszám szerepelt, hanem más verseny, rendszerint pentatlon, vagy torna verseny keretébe iktatott, bemutató jellegű szám volt. A Nemzeti Torna Egylet és a BTC rendeztek először ilyen bemutató birkózómérkőzéseket és azoknak a leghíresebb résztvevője az NTE-ista *Weissenstein* és a BTC-ista *Iszer* Károly volt.

A 90-es évek elején olasz hivatásos birkózók jöttek Budapestre, *Robinetti*, *M ásson* és társai. Ezeknek a birkózása széles körben népszerűsítette nálunk a birkózást és igen nagy lendületet is adott neki.

Ekkor tűnik fel *Tatits* Péter, aki a magyar birkózás ez első korszakának a legkiválóbbja volt. A mai kúriai bíró, aki akkor még fiatal jogász gyerek volt, fanatikusa és kiváló művelője volt minden sportnak. Ő volt az első, aki lendületi elemet is vitt az addig pusztán nyers erőre alapozott birkózásba. A másik

kiválóság *Réti* Menotti volt. Hatalmas termetű és erejű férfi, akinek nem akadt legyőzője a maga idejében. Tatits Péter volt az egyetlen, aki ellen tudott neki állani. Kétszer is megmérkőztek, de a mérkőzés mindkétszer döntetlen maradt, ami a középsúlyú Tatits technikájának nagy diadalát jelentette a 25 kilóval nehezebb *Rétivel* szemben.

Óriási lendületet adott a magyar birkózásnak a lengyel diák és hivatásos birkózó *Pitlasinszky* László, akit Tatits Péter útján a MAC szerződtetett mesterévé. Az ő keze alatt egymás után nőttek a tehetségek és csakhamar önálló birkózóverseny rendezésére is sor került.

Érdekes, hogy ebben az időben még más sportágak kiválóságai is résztvettek a birkózóversenyeken. Az 1896-ik esztendő birkózóversenyeinek a győztesei és helyezettei között ott találjuk többek között *Bauer* Rezső diszkoszdobó világrekorder, *Hajós* Alfréd olimpiai úszóbajnok, a futballista *Malaky* Mihály és *Gillemot* Ferenc, a távúszó *Gräfl* Károly, és a marathoni futó *Kellner* Gyula nevét!

Az első egyesület, amely kizárólag a birkózás üzésére alakult, a Hungária Atléta Club volt, amelyet a későbbi nagy nevelő munkát végző *Weigand* János alapított.

Fordulópontot jelentett és egy újabb korszaknak a kezdete volt az 1903-ban megrendezett első bajnoki birkózóverseny. Ekkor tűnt fel *Weisz* Richárd, aki 5 évvel később, a londoni olimpiáson megnyerte a nehézsúly bajnokságát. A birkózásnak ez a második korszaka egy másik nagy tehetséget is felszínre vetett, a később professzionistává lett *Holubán* Ferencet, aki 1906-ban, az athéni olimpiáson a 3. lett. Ekkor még csak két, majd három súlycsoportban rendezték a birkózó versenyeket. *Erődy* Béla, a későbbi tornász bajnok, *Zlinszky* István, *Hautzinger* Sándor, *Földessy* Tibor és

Payr Hugó voltak ennek a korszaknak, *Holubanon* és *Weisz* Richárdon kívül, a hősei és ünnepelt bajnoki.

Ekkor rendezték az első nemzetközi versenyt is. Ellenfeleink az osztrákok voltak, akiktől bizony akkor még kikaptunk. Egyedül *Holubán* győzött, még *Weisz* Richárd is vereséget szenvedett a későbbi híres profítól, *Hans Kauantól*.

A magyar birkózósport igazi nagyságába és fényébe akkor jutott el, amikor feltűnt, majd kivirágzott *Radvány* Ödönnek és *Varga* Bélának csodálatos tehetsége. Azt az időt, amíg ez a két kiválóság uralkodott a magyar birkózószőnyegen, méltán nevezhetjük a magyar birkózósport aranykorának. Népszerűség, gazdagság, nagy közönség és gyönyörű nemzetközi sikerek voltak e kornak a jellemzői. *Varga* is, *Radvány* is iskolát teremtett és a birkózás művészetét az elérhető legmagasabbra fejlesztette. Más súlycsoportba tartoztak, eltérő egyéniségű, más beidegzésű és erősen különböző természetűek voltak és ez kifejezésre jutott a munkájukban is. A mérnökhallgató *Radvány* Ödön szinte tudományos pontossággal dolgozta ki a birkózó fogásokat és a leg-*ravaszabb* lendületi dobásokat, a keresztülvitelben azonban már nem volt eléggé agresszív. Ezzel szemben *Varga* Béla a szigorló orvos, kiváló technikai tudása mellett mindent elsöprő lendülettel támadást támadásra halmozott és pillanatnyi pihenés nélkül küzdött a győzelemért.

Abban az időben nagyobbára tussig ment a küzdelem. Ismeretlen volt a pontozás, amely megörlöje a szép és változatos munkának és elveszi a birkózó kedvét a kockázatos akcióktól. Akkor szabadon lehetett kombinálni, lehetett bátran küzdeni, a technikai tudást lehetett gyümölcsoztetni. Volt is változatosság és izgalom a mérkőzésekben. Nem csoda, hogy a közönség szerette a birkózást és rajongott egy-egy kiváló versenyzőért. Ilyenekben pedig nem volt hiány. *Téger*, *Maróthy*,

Előd, Fischer, Miskey, Zólyomi, Szánthó Árpád, Orosz Miklós, Breznovich, Márton és Pongrác: Európabajnok, vagy világbajnok volt mindegyik!

Az 1912. évi stockholmi olimpiász azonban mégsem hozott sikert a magyar színeknek. Az északi tömegekkel, de különösen a hihetetlenül pártos svéd bírókkal szemben nem boldogultak a magyar birkózók. Varga Béla is alulmaradt 3 és fél órás küzdelemben a svéd *Ahlgreennel* szemben, és a harmadik hellyel kellett megelégednie a nagyközépsúlyban. Érdekes megemlíteni, hogy ebben a súlycsoportban nem lett bajnok senki, mert Ahlgreennek és a finn Böhlingnek a mérkőzése 9 órás küzdelem után döntetlen maradt. Még érdekesebb, hogy nem ez volt a verseny leghosszabb mérkőzése, hanem az orosz Klein és a finn Asikäinen küzdelme, amely 12 óra hosszát tartott és Klein győzelmével végződött.

Az 1913. évre esik a Nemzetközi Nehéztatlétikai Szövetség megalakulása. A Berlinben összeült kongresszus a Szövetség első elnökévé *ár. Tatits Pétert* választotta meg.

Ebben az évben a stockholmi vereségekért megfizettek a magyar birkózók. A svéd válogatott csapatot, a győzhetetlennek hitt világhírű gárdát, fölényesen legyőzték. Varga Béla pedig 1914-ben olyan bravúrral kárpótolta magát az elvesztett olimpiai bajnokságért, amit soha birkózó nem tud utána csinálni. A bécsi nagy nemzetközi versenyen a nagyközép és nehézsúly győzteseit és helyezetteit, tehát a verseny legjobb hat birkózóját, pihenés nélkül, egymás után, összesen 16 perc alatt kétvállra fektette!

Töretlen vonalban haladt a magyar birkózás a csúcs felé, hogy a legelső legyen a világon, amikor kitért a háború. A magyar birkózás aranykora véget ért. A játékos küzdelmek helyébe a harcterek léptek. Kérdéses volt, hogy kihajt-e még valaha a magyar birkó-

zás gyökerestül kitépott fája és, ha kihajt is, tud-e olyan koronát nevelni, mint amilyen a régi volt?

Minden nemzetközi diadaluknál fényesebb tettük volt a háború előtti idő nagy magyar birkózóinak, hogy sem a frontszolgálat, sem a sebesülések, sem a harcterek borzalmái nem törték meg a lelüket és a háború sok fáradsága és szenvedése után a régi lelkesedéssel és a régi tudással, új életre keltették a magyar birkózást.

Közvetlenül a háború után élénk versenyzés indult meg birkózóink között és egymás után tűntek fel az új tehetségek, akik között *Szelky Ottó*, *Magyar Armand*, *Schmeisz Béla*, *Laczka dr.* és *Szalay* vezetett.

De új nevek kerültek felszínre szerte Európában mindenfelé. A finneknél *Friman*, *Rosenquist* és *Veksten*, a svédeknel *Nilsson*, *Westergreen* és *Swenson*, a dánoknál *Jakobsen*, az észteknél *Vali*, *Pütsepp* és *Kusnets* a legjobbak és a magyar birkózók legveszélyesebb ellenfelei és bizony nem egyszer legyőzői. A németek is bontogatják szárnyaikat, egyelőre a MAC győzelmesen túrázó csapatától tanulva. Legkiválóbb emberük a középsúlyú *Fritz Bräin*.

Az 1920. év még a régi magyar gárdának hozott diadalt, amikor Radvány Ödön Bécsben megnyerte a világbajnokságot és még 1923-ban is az »öregék« vezettek, amikor a göteborgi »kis olimpiászon« Varga Béla és Radvány Ödön győzedelmeskedett az északiak legkiválóbbjai felett, de az 1924. évi párizsi olimpiászon már a fiatalok, Keresztes, Matura, Dömény, Badó és Tasnády fűjták a vezérszólamot. Keresztes Friman mögött a könnyűsúlyban második, Badó pedig a nehézsúlyban harmadik lett és a többiek is pontot szereztek.

Ebben az időben már csak 20 percig tartottak a mérkőzések és, ha nem volt tuss győzelem, pontozással állapították meg a győztest. A birkózás taktikája, a küzdelmek képe ezzel teljesen megváltozott. A régi

könnyelműsködéseknek vége szakadt, de vége szakadt a technikai tudásra és kombinációkra épített birkózásnak is. Zárt állású, rövid mozdulatú, sallangmentes gyors és kemény küzdőmodor lépett a régiék kevésbé heves és erőszakos, de változatosabb és szebb küzdőmodora helyébe. És tág tere nyílt a bírói önkénynek és pártoskodásnak is.

A magyar birkózóspport újra a régi magasságok felé tartott. 1921-ben megalakult az önálló Magyar Birkózó Szövetség, 1924-ben pedig a Nemzetközi Birkózó Szövetség elnöki székébe a párizsi kongresszuson *Brüll* Alfrédot, titkárrá *Csillag* Miklóst választották, aki nem sokkal később főtitkár lett és ebben a minőségben nagy agilitással és szakértelemmel irányítja a Nemzetközi Birkózó Szövetség ügyeit 1935-ben is.

1925-től kezdve évenként megrendezésre kerültek az Európabajnokságok és ezek közül mindjárt az első, a milánói, óriási diadalt hozott a magyar birkózásnak. *Keresztes* biztos győzelmet aratva nagy riválisán, *Frimanon*, a könnyűsúly Európabajnoka lett. Rajta kívül *Magyar Armand* és *Németh Jenő* is Európabajnokságot nyert, míg *Matura* és *Badó* súlycsoportjukban a harmadik és a második helyet foglalták el. Ezen a versenyen vett részt először nemzetközi küzdelemben dr. *Papp László*. A világbajnok *Westergreen* és német *Rupp* mögött a harmadik lett. Ugyancsak itt tűnt fel későbbi nagy riválisa, a finn *Kokkinen* is, aki ugyan még vereséget szenvedett a német *Bräin-től*, de nem sokkal később már elismerten a legjobb birkózója volt a világnak.

A következő Európabajnokságon, Rigában olyan pártos volt a bírászkodás, hogy a magyar csapat a döntőben visszalépett a küzdelemtől.

A következő év újra hangos volt a magyar sikerektől. Az Európabajnokságot Budapesten rendezték és a nehézsúlyban *Badó Rajmund* nyerte a svéd *Richthof* előtt a bajnoki címet, míg a középsúlyban *Papp László*

nak jutott az Európa-bajnokság a német *Brain* és az észti *Kusneis* előtt.

Az 1928. évi amszterdami olimpiász újra bajnokot adott a magyar birkózásnak. *Keresztes* Lajos a »székely«, iszonyú akarateréje és csodálatos küzdőképessége, — amely tulajdonságokban eddig ő volt a legnagyobb a magyar birkózók között — megszerezte Magyarországnak a régóta nélkülözött olimpiai bajnokságot. Rajta kívül még öten vettek részt az olimpiászon: *Papp*, *Zombory*, *Kárpáti*, *Badó*, *Szalay*. Valamennyien helyezést szereztek. Pappnak a második helyre sikerült feljutnia. A döntőben *Kokkinennel* szemben, — azt írták akkor — nem egészen igazságosan veszített. Papp *Kokkinent* később saját hazájában, Finnországban legyőzte.

Az amszterdami olimpiász egyébként is nagyjelentőségű volt a birkózás történetében. Itt vonultak fel először az észti birkózók a szabadstílusú birkózásban, amelyet addig csak angolok, svájciak és az amerikaiak űztek. Az észtiak sikere óriási volt. Amerika csak egy bajnokságot tudott nyerni és a híres *Kyburz* személyében Svájcnak is csak egy világbajnoka lett. Itt kaptak kedvet a magyarok is a szabadstílusú birkózásra, amikor látták az észti görög-római birkózók hatalmas fölényét a szabadstílusú versenyben is a világ legjobb szabadstílusú versenyzőivel szemben.

A szabadbirkózást nem volt nehéz megtanulni. Lényegében sokkal kevesebb *szabad* benne, mint a neve után gondolnánk. Catch as catch can (kecseszkecsken: fogd, ahol tudod), az angol neve, azonban a »sokatígérő« elnevezés mögött csak annyi van, hogy a szabadbirkózásban gáncsolni is szabad és az ellenfélnek a lábát is meg szabad fogni, szemben a görög-római rendszerrel, ahol csupán övig vannak megengedve a fogások és a lábnak nem juthat szerep. Természetesen azért a két birkózás technikája között óriási a különbség és külső

formájukat tekintve azt mondhatnók, hogy míg a görög-római birkózásban több a szép mozdulat és a szép helyzet, addig a szabadbirkózás fordulatosabb és izgalmasabb.

A másik jelentős dolog az volt Amszterdamban, hogy megváltoztatták a súlycsoportok beosztását. Az addigi 6 súlycsoportból hetet csináltak és ezek ma is érvényben vannak. A légsúlynak 56, a pehelysúlynak 61, a könnyűsúlynak 66, a kisközépsúlynak 72, a nagyközépsúlynak 79, a kisnehézsúlynak 87 kg a felső határa, míg a nehézsúlynak nincs felsőhatára. Alsó határa természetesen 87 kg.

1929-ben egy új nagy magyar birkózó jutott fel a csúcsra. *Tunyoghy* József a dortmundi Európabajnokságon, legyőzve *Kokkineni* és *Ivar Johansont*, első lett a nagyközépsúlyban. *Tunyoghy* hatalmas tehetség volt. Munkája nem volt színes, de annál biztosabb. Nagy kár, hogy a versenyzést korán abbahagyta és e nagy diadala után 4 év múlva, teljesen visszavonult a birkózástól. Legyőzött ellenfelei közül a svéd *Ivar Johanson* rövidesen fölébe került *Kokkinennék* is és ma a legkiválóbb birkózója a világnak, ő az egyetlen, aki ugyanazon az olimpiászon (Los-Angelesben) mindkét birkózási nemben megnyerte az olimpiai bajnokságot. *Ivar Johanson* győzelmi koszorújában a kettős olimpiai bajnokságon kívül nem kevesebb, mint hat európa-bajnoki győzelem van. Ezt a rekordot csak a finn *Pihlajamäki* tudta megközelíteni, aki ugyanazt a szerepet viszi könnyűsúlyban, mint *Ivar Johanson* a nagyközépsúlyban.

1929-ben szerepelt először magyar birkózó külföldön a szabadstílusú birkózásban. *Kárpáti* Károly az Amszterdamban látottakat kiegészítve görög-római tudásával, saját költségén kiutazott Párizsba, ahol abban az évben az Európabajnokságokat rendezték és óriási meglepetésre második lett a könnyűsúlyban.

A következő évben, Brüsszelben már két Európa-bajnokságot nyertek a magyar birkózók. *Tasnády* a nehézsúlyban, *Kárpáti* pedig a könnyűsúlyban lett bajnok.

Ettől az évtől kezdve a magyar birkózás nemzetközi sikerei a szabadstílusra tolnak át, s míg a görög-római birkózásban néhány fájó vereséget kell elkönyvelnünk, addig a szabadstílusban győzelmet győzelemre halmozunk.

Rövid öt esztendő alatt tízszer nyertek a magyar birkózók a szabadstílusban Európa-bajnokságot. A fenti kettőn kívül 1931-ben *Zombory* Ödön és *Tunyoghy* Budapesten, 1933-ban *Zombory* Ödön, *Tóth* Ferenc és *Papp* László Párizsban, 1934-ben *Lőrinci* Márton Stockholmban, 1935-ben pedig *Kárpáti* és *Virág* Brüsszelben.

A losangelesi olimpiászon csak 4 birkózónk vett részt. *Zombory* Gyula már az előmérkőzések során súlyosan megsérült, a többiek szép sikerrel szerepeltek, *Zombory* Ödön és *Kárpáti* súlycsoportjukban második, *Tunyoghy* pedig harmadik helyezést ért el a szabadstílusú birkózásban.

A görög-római birkózó Európa-bajnokságokon az utóbbi években nem volt ilyen diadalmas a szereplésünk. *Zombory* Gyula, *Kárpáti*, *Tóth* és *Papp* László helyezéseket nyertek ugyan, de győzni egyedül *Zombory* Ödön tudott, aki 1934-ben Helsinkiben, a teljes északi gárdával szemben megnyerte a légsúly Európa-bajnokságát.

A birkózás az erő, ügyesség és bátorság sportja. A sok nehéz gyakorlat alatt, amelyek a sikerhez szükségesek, a fogások és helyzetek sokféle változatában, melyek mindegyikében pattanásig feszül meg minden izom és idegszál, rendkívül ügyessé, erőssé és munkabíróvá fejlődik a birkózó teste.

Ám a testi erő e nagysága ellenére is és a mindenkivel mással szemben való erőfölény tudata mellett is, éreznie

kell a birkózónak állandóan a küzdelmek alatt, hogy a másik, a többi birkózó is ép olyan erős, sőt sokszor erősebb, mint ő. Ez a tudat teszi a birkózót egyidőben fölényes és magabízó, de egyben szerény és nyugodt emberré.

SÚLYEMELÉS

A múltszázad derekán még cirkuszi mutatvány volt, 60—70 évvel ezelőtt fogadták el sportnak, később az olimpiai játékok programjába is felvették. Különösen Nyugat-Európában népszerű.

CÉLLÖVÉS

A középkorban íjász versenyeket rendeztek, — napjainkban megint felkarolták ezt az érdekes sportot, Magyarországon *Jakusch* Kálmán az úttörője, — aztán feltalálták a puskát és amit azelőtt az íjjal, nyíllal csináltak, áthangszerelték puskára és pisztolyra. Nem sport, hanem hadászat volt, s még azok a svájci lövészek is, akik már a XV. században társaságokba tömörültek, inkább a német-római császárok részéről hazájukat fenyegető veszedelmekre gondoltak, s gerilla csatákra treníroztak, mikor vasárnap délutáni sör és céllövő

viadalaikat megrendezték, mint arra, hogy »sport-eredményeket« érjenek el.

A legújabb korban az egész világon felkarolták a céllövészetet. Drága úri sport volt, vadászok és jó katonák sportja, s az marad napjainkig.

A háború előtt amerikaiak, angolok, svájciak nyerték a világversenyeket, de *Prokopp* Sándor személyében Magyarország is magáénak vallhatott egy világbajnokot.

A háború után a kormányok az ifjúság katonai kiképzésének tökéletesítése érdekében mindenütt nagy áldozatokat hoztak a céllövészet fejlesztésére. Tökéletesedett a fegyvergyártási és a lőporteknika, ennek a körülménynek legalább annyi része volt az eredmények javulásában, mint a céllövészettel foglalkozók jó idegzetének és biztos kéztartásának, kitűnő szemének. Céllövészetben és a »rokonszakmában«, a galamblövésben egyaránt óriási a haladás. Minden ország ki tud állítani olyan három—négy—öt tagú csapatot, amelyek között csak a pillanatnyi kondíciókülönbség, vagy a véletlen dönti el az összecsapások sorsát. Galamblövésben 1924-ben *Halasy* Gyula olimpiai bajnokságot nyert Magyarországnak.

Legjobb céllövőink *Tarits* és *Lemberkoviis*, galamblövésben *Dóra* Sándor, *Lumnitzer*, *Strassburger*, *Szomjas*, *Papp*, *Halasy*, *Gáspárdy* egyenrangú a világ legjobbjaival.

Céllövő versenyeket hadifegyverrel, céllövő puskával, miniatűr fegyverrel, pisztollyal, automatapisztollyal, revolverrel rendeznek, különböző távra.

Az élgalamblövés különösen költséges sport, de minden országban kultiválják, őshazája Anglia.

Az agyaggalamblövést 1891-ben találta fel az amerikai *Ligowsky*. Egy rugós karral ellátott gép 60—65 kilométeres sebességgel, 50—60 méteres ívben, kiszámíthatatlan irányban kidob magából egy 11 cm átmérőjű korongot, ezt kell eltalálnia a 10—20—25 méterre elhelyezkedett versenyzőnek.

DZSIU-DZSICU

Japán önvédelmi rendszer, állítólag első formájában 3000 évvel ezelőtt kezdték művelni Kínában, onnan vitték át Japánba, orvosok tökéletesítették az emberi test adottságának figyelembevételével. 1900-ban hozták Keletről Londonba, több európai országban bevezették, a belőle kifejlődött birkózási rendszert, a »judoi« Magyarországon is tanítják. A judo: engedés által elért győzelem. Főeleme: esni anélkül, hogy megüt-nénk magunkat, az esési mozgás közben olyan helyzetet idézni elő, amelyben támadóink fölé kerekedhetünk. Körülbelül 260 fogást ismernek, a fogások alapja a test érzékeny pontjainak ismerete.

EVEZÉS

A hivatásos hajósok versenyeiből, — ezeket a versenyeket már a XVII. században rendszeresítették Angliában — a XIX. század elején alakult ki az amatőr, szórakozásból versenyző evezősök sportja. Az első nyilvános amatőr evezősversenyt 1819-ben rendezték az *Eton* és a *Westminster College* csapatai között és ez a kezdeményezés rányomta bélyegét az angol evezős-sport fejlődésére és további alakulására is. Sok polgári egyesület foglalkozott és foglalkozik ezzel a szép vízisporttal, az angliai evezőstevékenység központjában azonban mindig a főiskolások egymásközötti vetélkedése állt.

1823-ban rendezték az első *Oxford—Cambridge* egyetemi nyolcasversenyt, amit azóta is rendszeresen lebonyolítanak minden esztendőben. Az angol közéleti szereplők színe-java e két főiskolából kerül ki az életbe, azt a drukkot, amit a diákok egyetemi éveikben megkóstolnak és vérükbe szívnak, magukkal viszik a magán-életbe tanulmányaik befejezése után. Az Oxford—

Cambridge evezősverseny napján százezernyi tömegek gyűlnek össze a Temze két partján, ott van a király, ott vannak a királyi hercegek, a legkisebb ügyvéd és Anglia főbírája, főpapokkal, iparbárokkkal és nagybirtokos lordokkal együtt drukkol Oxfordnak vagy Cambridge-nek, aszerint tagozódva, hogy fiatalságuk legszebb éveit e két egyetemi város melyikében töltötték.

Magyarországon 1861-ben alakult meg az első evezősklub, a *Budapesti Hajósegylet*. Ebben a sportágban is álljuk az összehasonlítást a kontinens minden országával. Magyarország a legelső úttörők közé tartozott az evezőssportban is.

1892-ben alakították meg a *Magyar Evezős Szövetséget*, ugyanabban az esztendőben, amikor megalakult a nemzetközi szövetség, a *Fédération Internationale des Sociétés d'Aviron*.

Budapest és Bécs között korán kifejlődött az evezős vetélkedés. Az első magyar külföldi győzelem a Neptun *Mészáros Ferenc—Adám Károly—Perger Ignác—Perger Ferenc—Kleiner Gyula (kormányos)* négyeséhez fűződik. Ez a csapat 1888-ban résztvett a bécsi regattán és győzött.

A Pannónia és a Hungária került a magyar evezőssport élére, e két nagy egyesület vetélkedéséből indult meg a magyar evezés igazi fellendülése.

A Pannónia 1908-ban nagy feladatra vállalkozott. Elküldte csapatát Londonba, a Henley regattára, arra a versenyre, amely ma is az evezősvilág egyik legnagyobb eseménye. A magyar csapat megnyerte a *Ladies Cupot*. A győzelem egész Európában nagy fel-tűnést keltett és becsületet szerzett a magyar evezőssportnak. Csapatunk a háborúelőtti években szorgalmasan látogatták a külföldi versenyeket, különösen német és osztrák vizeken értek el szép sikereket.

A háború megbénította az evezősetletet, hosszú esztendőkre hanyatlásba döntötte a magyar evezős-

sportot. Hiába végzett a Pannónia és a Hungária óriási arányú nevelőmunkát, hiába áldozott mind a két egyesület erején felül, hiába támogatta őket munkájukban valamennyi kisebb egyesületünk, a háborúelőtti idők külföldi sikereinek útjára 1932-ig nem sikerült visszatérni.

1932-ben váratlanul kirobbantak a nagy sikerek. A magyar evezés irányítóit talán még jobban meglepte a nyakunkba szakadt európai hegemonia, mint a külföldet. Magyarország megnyerte az Európabajnokságra kiírt Glandaz-serleget, 1933—1934-ben evezőseink megismételték győzelmüket.

1935 volt a nagy próba. Németország fogadta az európai evezősnemzeteket, óriási arányú előkészületek után szállt versenybe a vendégeivel, az 1936-os olimpiász próbájának tekintette a viadalt. Magyarország német vizeken is megnyerte a pontversenyt, megőrizte hegemoniáját.

Ezekből a sikerekből még túlzás volna arra következtetni, hogy az 1936-os olimpiászon a világ hegemoniájára is pályázhatunk, hiszen Berlinben nem volt ott Anglia, s természetesen hiányoztak a tengerentúli országok is, azonban kétségtelen, hogy evezőssportunk sok kudarc, sok küzdelmes esztendő után a világ legjobbjai közé került.

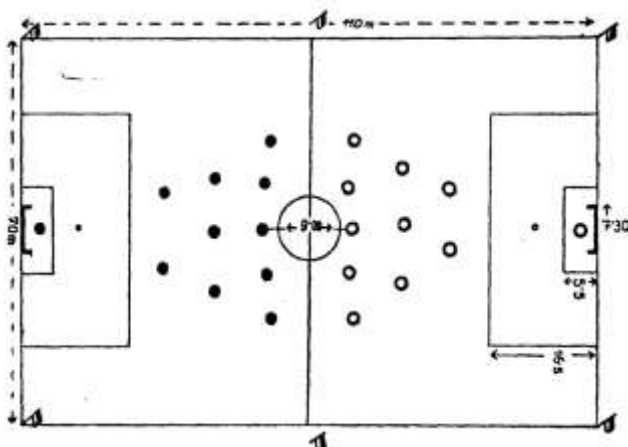
FUTBALL

A futballt legendás hagyományok szerint állítólag Kínában találták ki, a sporttörténelem azonban nem tudja kimutatni: milyen úton került e labdajáték Európába s valóban kínai származású volt-e az a futballsport, amelynek első európai formáját a közép-korban olasz városokban kultiválták. A futball sport-szerű formája Angliában fejlődött ki, ahol 1863-ban alakult meg a *Football Association*. Még abban az esztendőben megrendezték az angol bajnokságot, amelyben természetesen szórakozásból sportoló játékosok vettek részt. 1870-ben a Preston North End bevallotta, hogy fizeti játékosait s 1873-ban szétválasztották Angliában az amatőr és professzionista futballt. Az amatőr rész az 1900-as években még egyenrangú volt a kontinens más országainak amatőr labdarúgó sport-jával, később azonban elvesztette tekintélyét és nap-jainkban valamivel gyengébb, mint például Magyarország, Ausztria vagy Németország amatőr futball-sportja. Az angol professzionista labdarúgás a sziget-országban kifejlődött hatalmasarányú versengés követ-keztében technikailag és taktikailag a tökéletesség magas fokát érte el, a háború utáni időkig nem akadt sportszakértő a világon, aki tagadni merte volna a brit futball világhuralmát. A háború után megváltozott a helyzet, erről azonban később fogunk beszélni.

Magyarországra 1892-ben *Kunz József* hozta az első futball-labdát Lausanne-ból, Svájcból. 1897-ben *Ray Ferenc* és *Stobbe Ferenc* kezdeményezésére, *Iszer Károly* támogatásával alakultak az első futballcsapatok. 1897 május 9-én a Budapesti Torna Club két csapata játszott az első nyilvános mérkőzést a Millenáris sporttelepen. Abban az időben már Bécsben és Prágában jól ismerték az angol játékot, mind a két városban több futballcsapat szerepelt. Természetes, hogy a fiatal magyar labdarúgás Bécs felé keresett nemzetközi kapcsolatokat, 1897 október 31-én rendezték a Millenáris pályán az első budapesti nemzetközi mérkőzést. A Vienna Crickett and Football Club, amelyben Bécsben élő angol játékosok is szerepeltek, 2: 0 arányban legyőzte a BTC csapatát. Az első válogatott mérkőzést 1900 március 12-én játszották Budapesten. A *Spiel und Sport* című német lap küldött a magyar fővárosba egy berlini válogatott csapatot, amely március 12-én délelőtt 8:0-ra verte a Magyar Athletikai Clubot, ugyanaz nap délután 10:0-ra győzött a Műegyetemi FC ellen, vitathatatlanul bizonyítván a német labdarúgás nagyobb fejlettségét. 1901-ben alakult meg a Magyar Labdarúgók Szövetsége, első elnöke Jász Géza volt. Kiírták a bajnokságot, az első bajnoki címet a Budapesti Torna Club nyerte. Labdarúgásunk fellendülése mégse a BTC nevéhez fűződik, hanem a *Ferencvárosi Torna Club* »aranycsapatához«, amely az 1908/9, 1909/10, 1910/11, 1911/12 és 1912/13. évben nyerte a bajnokságot. Az FTC annyira bízott az erejében, hogy már nem elégedett meg a közvetlen szomszédokkal való labdarúgó érintkezéssel, hanem távolabbi kirándulásokra is vállalkozott, 1911/12 telén pedig lebonyolította híres német-angol túráját, amelynek során a Wokingot 3: 2-re verte, az English Wanderers néven szerepelt angol amatőr válogatott csapattól pedig csak 4: 1-es vereséget szenvedett. Ez a túra

adta meg a tulajdonképpeni lökést a labdarúgás igazi népszerűsége felé. Az Angliából hazatérő magyar futballcsapatot a pályaudvaron Bárczy István, Budapest polgármestere üdvözölte, a főváros közönségének ezrei ünnepelték a játékosokat megérkezésük után. A tömegek megmozdulásában tekintélyes része volt *Az Est-nek*, amely a magyar sajtóban elsőnek ismerte fel a sportban rejlő erőket és a labdarúgás hatását a tömegekre, s akkor még szokatlan részletességgel tájékoztatta a közönséget a ferencvárosiak túrájának eseményeiről.

Az FTC-től a *Magyar Testgyakorlók Köre* vette át a vezető szerepet. Az MTK 1916/17, 1917/18, 1918/19, 1919/20, 1920/21, 1921/22, 1922/23, 1923/24. és 1924/25.

Futballpálya a csapatok felállási rendjével

évben nyert megszakítás nélkül bajnokságokat. Ebben az időben Ausztriában, Csehszlovákiában, Németországban és Svájcban is rendkívül fejlett volt a futball-

kultúra, az MTK csapata azonban szerencsés összetételében és játékosainak kitűnő képzettsége révén külföldi túsók egész sorozatán tudta bizonyítani a magyar labdarúgás kontinentális fensőbbiségét. A külföldi túsók okozták az MTK s vele együtt a magyar futball nivósüllyedését. Az 1919/20-ban rendezett túsók során a budapesti csapat elvesztette leghíresebb játékosait. *Konrád Jenő* és *Konrád Kálmán* 1919-ben ment Bécsbe, ugyanakkor *Schaffer Alfréd* Nürnbergbe költözött. Félév múlva Szabó, egy év múlva Winkler követte a példájukat. Nemsokára *Schlosser Imre* is külföldre került. Ezt az erővesztéséget a magyar futballsport még most sem tudta kiheverni. Schaffer, akít abban az időben az egész kontinensen »futballkirálynak« neveztek, később a Konrádok hívására Bécsbe ment, az ő oktatásuk nyomán, az MTK játéktílusából alakult ki Ausztriában a labdarúgásnak az a művészi foka, amit ma *bécsi iskolának* nevezünk s amelyből Ausztria évekig tartó kontinentális elsősége kialakult.

Az 1924-es párizsi olimpiászt megelőző időben újabb játékosrajt bocsátott külföldre a magyar futballsport. Kiváló magyar labdarúgók az olaszok hívására Itáliába mentek, mint játékosok, később pedig mint trénerek megvetették alapjait a későbbi idők hatalmas olasz futballsportjának. A második raj elvesztése juttatta Magyarországot a mélypontra, amelyet a párizsi olimpiászon Egyiptomtól elszenvedett 3:0 arányú súlyos vereséggel szoktak jelezni. Külföldön a szó szoros értelmében arannyal fizettek minden magyar futballistát, a magyar egyesületek nem bírták a versenyt és a helyzetet még súlyosította, hogy labdarúgó sportunk »amatőr« volt, az »amatőr-futballisták« kivándorlását lehetetlen volt megakadályozni. A játékosok nem csökkenő kivándorlási lázának is része volt abban, hogy 1926-ban az Országos Testnevelési

Tanács követelésére szét kellett választani a magyar amatőr és professzionista futballt, annak ellenére, hogy igen sok szakember, közöttük *Brüll Alfréd*, az MTK elnöke, aki hatalmas magánvagyonának jórészt a labdarúgás támogatására fordította és saját pénztárcáján érezte az álamatőr korszak »áldásait«, ellenezte a szétválasztást, mert nem hitte, hogy Budapest és a számbavehető néhány vidéki város közönsége gazdaságilag megfelelően alá tudja támasztani a professzionista futballrendszert. Az idő később igazolta az aggodalmakat, de az is kétségtelen, hogy a szétválasztás nélkül nem lehetett volna megállítani a magyar labdarúgást a lejtőn.

A bécsi, prágai és budapesti tapasztalatok arra a meggyőződésre vezették a három ország futballvezéreit, hogy kölcsönös támogatás nélkül egyik nemzet labdarúgó sportja sem bír megállni a maga lábán. Már 1926-ban megalapították a *Középeurópai Kupát*, amely nem volt más, mint Közép-Európa vezető futballcsapatainak bajnoksága. A díjat 1927-ben a Sparta Prága, 1928-ban a Ferencváros, 1929-ben Újpest, 1930-ban Rapid Bécs, 1931-ben Vienna Bécs, 1931-ben FC Bologna, 1933-ban Austria Bécs, 1934-ben FC Bologna, 1935-ben Sparta Prága nyerte meg. A tornába először bekapcsolták Jugoszlávia vezető csapatait is, ez a kísérlet azonban sem anyagilag, sem sportbelileg nem sikerült. 1936-ban már Svájc vezető csapatai is szerepet kapnak a kupaküzdelemben.

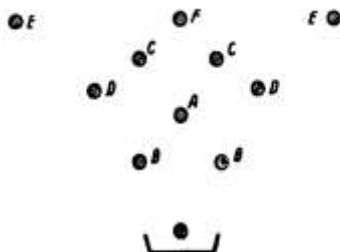
A középeurópai válogatott csapatok számára 1928-ban megalapították az *Európa Kupát*, amelyet hivatalosan Nemzetközi Kupának neveznek, mert a nemzetközi futballsövetség elutasította az alapítók által ajánlott nevet, azzal az indokolással, hogy nem nevezhet Európa Kupának olyan vándordíjat, amelyért csak meghívott nemzetek küzdenek. A kupaküzdelem résztvevői: Ausztria, Magyarország, Olaszország, Cseh-

Szlovákia és Svájc. A kupát először Olaszország szerezte meg, a második kiírásban Ausztria győzött, a harmadikban ismét Olaszország.

Az első magyar professzionista bajnokságot a Ferencváros nyerte, az utolsót — 1934/35-ben — az Újpest. A bajnoki versenyben váltakozó szerencsével harcolt a három budapesti nagy csapat: az Újpest, a Ferencváros és a Hungária, az utóbbi az MTK jogutódja. 1935-ben a professzionista és amatőr játékosok különállásának fenntartása mellett életbeléptették a nemzeti bajnoki rendszert, amelyben a professzionista egyesületek mellett a legjobb budapesti és vidéki amatőr klubok is játszanak.

A középeurópai álamatárság éveiben, az 1920 utáni időkben az angol professzionista klubcsapatok egyre kevesebb sikerrel szerepeltek Közép-Európában. Az MTK által kezdeményezett stílusforradalom rendkívül megerősítette Közép-Európa futballsportját s bár a túrázó angol klubok vezetői azzal magyarázták a meglepő kudarokat, hogy játékosaik nem veszik túlságosan komolyan a kontinentális szereplést, a szárazföldön tudatára ébredtek a futballvezérek, hogy a becs—budapest—prágai háromszög labdarúgásának nívója elérte az angol futballt. *Meisl Hugó*, az osztrák szövetség vezére meghívta Bécsbe Skócia csapatát. A skótok 5:0 arányú vereséget szenvedtek. Ezután Anglia is válogatott csapatot küldött a kontinensre. A csapat Berlinben és Bécsben döntetlenül játszott, a következő évben Rómában sem tudott győzni, 1934-ben pedig Budapesten és Prágában egyaránt 2:1 arányú vereséget szenvedett Angliának addig leggyőzhetetlennek vélt válogatott legénysége. Az angol szövetség érezte, hogy meg kell nyitnia a kapukat a kontinens csapatai előtt Spanyolországot tönkretverték Londonban, Ausztria ellen azonban már csak 4:3-ra tudott győzni 1933-ban Anglia csapata. A bécsi

»Wundermannschaft« meghódította az angol közönséget, a brit szigetország szakértői pedig kénytelenek voltak elismerni, hogy az Angliából származó labdarúgó játék Közép-Európában olyan szellemi tartalmat kapott, amely a futball őshazájában még ma is ismeretlen.

W-formáció: hadirend. »A» centerhalf visszahúzódik »B» hátvédnek támogatására, »C» összekötők segítik »D» szélső halfokat, A támadás »E» szélsőcsatárok és »F» center feladata

Az olasz válogatott csapatot 1934-ben legyőzték Londonban s ennek a mérkőzésnek a külső ségei tisztázták azt is, hogy a futball-játék érdekes új színeit csak Bécsben, Budapesten és Prágában kell keresnie az angol sportnak. Bécsből most már klub-

csapatokat is meg-

hívtak Angliába és Skóciába: az Austria és a Rapid volt az úttörő.

A kontinens futballsportja az MTK-ból külföldre szakadt híres játékosok példamutatása nyomán fejlődött. *Konrád Kálmán, Konrád Jenő* és *Schaffer Alfred* alapította az úgynevezett bécsi iskolát. Ennek a játérendszernek alapja a tökéletes labdakezelés, a gyors passzjáték, passzolás útján a csatárok állandó előrehaladása, amelynek során a játékosok szabad, lövő helyzetbe igyekeznek jutni és juttatni egymást. A játérendszer legfontosabb eleme a szellemi tartalom, a helyzetek gyors felismerése, az okos játékvezetés. Ezt a stílust *észfutballnak* nevezték el. Ennek a stílusnak hódolt Ausztria, Csehszlovákia, Magyarország, amíg kiváló játékosokkal győzte, ezeken a nyomokon indult el az olasz, a svájci és a német labdarúgás, az

utóbb említett nemzetek futballsportjának fejlődésébe azonban egyéb elemek is vegyültek.

1924-ben a párizsi olimpiászon megjelent *Uruguay* válogatott csapata. Az egész európai futballvilágban blöffre gondoltak, amikor a délamerikaiak első bemutatkozó játéka után a spanyol szakértők világgá röpítették a hírt, hogy Uruguay elsőrangú jelöltje az olimpiai bajnokságnak. A párizsi események igazolták a spanyol szakembereket. Uruguay megnyerte az olimpiai tornát, győzelmét 1928-ban Amszterdamban megismételte. Uruguay bemutatkozása nyomán kiderült, hogy Dél-Amerikában a közép európai és az angol futballsporttól teljesen függetlenül új labdarúgó nagyhatalmak születtek, amelyeknek játéktípusa technikai tökéletességre, gyorsaságra alapult. A délamerikaiak elhanyagolták az irányítás értelmi elemeit, mind kevesebb gondot fordítottak a játékosok kondíciójának angol rendszerű tökéletesítésére, öncélúvá tették a labdakezelési finomságokat és a kontinens szakértői már 1928-ban Amszterdamban látták, hogy Uruguay és az ott ugyancsak megjelent Argentina dekadenciába jutott. Világraszóló meglepetés volt, mikor az amszterdami olimpiász után a Ferencváros futballcsapata elment első délamerikai túrájára és Mon te videóban, tehát saját fészékében 2: 1 arányban legyőzte Uruguay világbajnok csapatát.

Az uruguayak 1930-ban Montevideóban megnyerték az első futballvilágbajnokságot, de ezen a tornán sem Anglia, sem Európa más vezető futballnemzetei nem vettek részt. A második világbajnokságot 1934-ben Olaszországban rendezték az angolok és — a délamerikaiak nélkül. Ezen a világbajnokságon az olaszok győztek. Olaszországban a kivándorolt magyar játékosok, később szórványosan alkalmazott osztrák trénernek tanítása nyomán átvették a Konrádok iskolájának alapelemeit, az oktatásból nyert anyagot szeren-

csésen egyesítették az olasz faji sajátosságokkal, a lendülettel, a lelkesedésnek olyan arányú déli lobogásával, amely hosszú időre lehetetlenné tette, hogy elsajátítsák a bécsi iskola legfontosabb tényezőjét: a nyugodt megfontoltságot követelő átgondolt irányítást. Az olasz labdarúgás később délamerikai erősítéseket kapott. Uruguayból, Argentínából, Brazíliából az olasz származású sztárok egész tömegét hozták át Olaszországba, ezekkel erősítették meg a csapatokat. A sokféle hatásból kialakult játékszettel, amelyet később —

Hadirend a «mintimális biztonság» elve alapján. «A» jobbhalf hátrahúzódik «C» háttvédek támogatására. A halvesort «B» összekötőcsatár erősíti meg

hasonló vonalon fejlődött — *latin stílusnak* neveztek, nagy sikereket értek el, csak az osztrákokkal nem tudtak boldogulni, akik számára Konrád Kálmán, *Sindelar* személyében, nagy klasszisú inelligens játékvezetőt nevelt. Az olasz-osztrák mérkőzések

tapasztalati nyomán sok vezető olasz futballcsapat elfordult a latin iránytól, igyekezett visszatérni Itália labdarúgásának alapiskolájához, a szellemes játékvezetéssel párosult tökéletes technikához, tehát a bécsi stílushoz.

Az olasz válogatott csapat esztendőig három csatárral és öt fedezettel játszott. A csatársorból a két összekötőt hátravonták a fedezetek támogatására. Ezt a játékszert neveztek el a szakírók »*W-formációnak*«. Miután kiderült, hogy az angol labdarúgásban is ez a rendszer uralkodik, az olaszok pedig egyik

sikert a másik után aratták vele, Magyarországon is nagyon sok szakember ennek a védekező-támadó formációnak a pártjára állt. A W-formáció magyarországi dicsősége nem sokáig tartott, mert hamarosan kiderült, hogy a technikailag tökéletesen képzett csapatoknak nincs szükségük az összekötők hátravonására, támadó láncukat pedig megbénítja a hátsó sorokban kalandozó összekötő csatárok hiánya. Kiderült, hogy a W-formációs játérendszer sok meglepő eredményt szül, általánosságban azonban csak a gyengébben képzett csapatok számára alkalmas, amelyek a védelem megerősítésével igyekeznek elhárítani a vereséget, győzelemre csak véletlenekre támaszkodva számíthatnak. E felismerés után Magyarország vezető csapatai fokozatosan visszatértek az MTK iskolához, vagy legalább igyekeztek azt megközelíteni, mindössze annyit hasznosítottak a W-formációs kísérletezés tapasztalataiból, hogy a játékban érvényesíteni kezdték a »*minimális biztonság*« elvét, amit úgy értek el, hogy az egyik szélső halfot félig-meddig hátvéd szerepre utasították s annak az összekötőcsatárnak, aki e fedezet-játékos előtt állt, nemcsak a támadással, hanem a védekezéssel is kellett törődnie.

Franciaországban a harmincas években kezdődött a futballsport nagyobbarányú népszerűsítése, amiben magyar, osztrák és cseh játékosok egész serege kapott ismét szerepet. Ezt a harmadik játékosrajzást már könnyebben elviselte a magyar futballsport, mert a franciák kiöregedő és második vonalbeli labdarúgóink csábításával is megelégedtek. A francia futballban még nem alakult ki egységes irány. Minden csapat játékrendszere a benne szereplő futballisták hazai játéktílusához igazodik, természetesen figyelembevéve azt is, hogy mennyit érnek azok a francia sportolók, akiket a külföldiek mellé a csapatokba beállítanak

Németország, Hollandia, Dánia, Svédország, Norvégia labdarúgása a W-formációs angol példához igazodik, amely tökéletes kondícióra és jó labdatechnikára épül. Németország a rendelkezésére álló óriási tömegek okos kihasználásával 1934-ben általános meglepetésre meg tudta szerezni az olaszországi világbajnoki torna harmadik helyét.

Svájcban mindjobban érvényre jut a bécsi iskola szomszédságának és az osztrák labdarúgás nemzetközi sikereinek hatása.

Az itt fel nem sorolt európai országok s velük együtt Amerika még nem jutottak el a futbalsportjuk fejlődésének olyan fokára, hogy velük mint komoly tényezőkkel számolni kellene a nemzetközi labdarúgó életben.

Ha a világ futballnemzeteinek hatalmi helyzetét kutatjuk, akkor meg kell állapítanunk, hogy az első sorban Anglia, Skócia, Ausztria, Olaszország, Csehszlovákia és Magyarország áll, közöttük csak a pillanatnyi forma hozhat — futballnyelven szólva — egy-két gólkülönbséget egyik, vagy másik javára. A második vonalba kell számítani Spanyolországot, az Olaszországba irányuló kivándorlás következtében alaposan meggyengült Uruguayt, Argentínát, Braziliát, s Németországot, Svájcot, esetleg Hollandiát és a balkáni államok közül Jugoszláviát, amely az utóbbi években néhány figyelemreméltó eredményt ért el.

A labdarúgó sport nemzetközi főhatósága a *Federation Internationale de Football Association*, rövidítve a FIFA. Anglia nem tagja ennek a világszervezetnek, de a futbalsport szabályai ma is az angolok nemzetközi szabálybizottságának, az *International Board*-nak határozataihoz igazodnak. A sportszerű labdarúgó játékot olyan pályán játsszák, amelynek hossza 90—120 méter, szélessége 45—90 méter. A kapuk hossza 730 cm, magassága 240 cm. A labda kerülete 68—71 cm,

súlya 37—43 dkgr. A játékot a pálya felező vonalán kezdik. A kapu előtt tizenhat és fél méterre újabb vonal húzódik, amely a kapu középső pontjától jobbra-balra 16-5 méterre az alapvonalra zárul. Ez a határa az úgynevezett büntetőterületnek, amelyen belül a védőjátékosok által elkövetett szabálytalanságokat 11 méterről végrehajtott büntetőrúgással torolják meg. A játékban két csapat vesz részt, mind a két csapatban II—11 ember játszik. A kapu védőjének a 16-os vonalon belül kézzel is szabad érintenie a labdát. A kapu előtt két védőjátékos (back) játszik, előttük három ember alkotja a fedezetsort (jobb half, centerhalf, bal half). A csapat első vonalában öt csatár játszik: jobbszélső, jobbösszekötő, középcsatár (center), balösszekötő, balszélső. A játékot bíró vezeti, két határ-bíró segítségével, akiknek föladata a vonalakon túl haladó labda jelzése és a lesállás megfigyelése. Lesben áll és pozíciója szabadrúgással büntetendő annak a támadójátékosnak, aki a saját csapatbeli társa által feléje irányított labdát olyan helyzetben várja, amelyben közte és a kapu vonal között nem áll a védőcsapatnak legalább két embere. A lesállás megszűnik akkor is, ha a leadott labdát közben a védekező csapat valamelyik játékosa érintette. Szabadrúgással büntetendő a durvaság, a veszélyes játék és az, ha valamely mezőny-játékos kézzel érinti a labdát. Súlyos szabálysértés esetén a bíró kizárhatja a játékból bármelyik futballistát. A játék célja a gól. Gólnak (goal = angol nyelven kapu) nevezik a szabályosan folyó akciónak azt a befejezését, amikor a labda teljes terjedelmében átfut a kapu-vonalon.

FÜLESLABDA JÁTÉK

Kétkilós súlyú, 75 cm kerületű, 25 cm-es szíjjal felszerelt labdával játsszák, a labdát fülénél fogva egy kézzel, fülfogás nélkül két kézzel dobják a játékosok. A mérkőzésben két csapat vesz részt 10—10 emberrel. A kezdő csapat egyik tagja saját indulási vonaláról egy kézzel az ellenpárt kapuja felé hajtja a labdát. A másik csapat tagjai igyekeznek elkapni a repülő labdát, mielőtt földet ér. Ha ez sikerül, a fogadó csapat előnyhöz jutott, két kézzel dob. A dobást az ellenpárt tagjai igyekeznek elfogni. Az ide-oda dobálás addig tart, amíg a labda földet ér. Ekkor a dobást megkezdő csapat utolsó embere hajtja tovább a labdát, ha sikerül az ellenfél kapuja fölött átrepítenie: gól. A játék időtartama kétszer 20 perc.

GYEPHOKKI

Ütőlabdajáték, Angliából 1908-ban került Magyarországra, igazi hazája azonban India, ahol valamikor a középkor, vagy talán még régebbi századok homályában népi játék volt. Amszterdamban szerepelt először az olimpiai programon. India csapata könnyen legyőzte valamennyi résztvevő országot, olyan fölényes technikai és taktikai készültségről tett tanúságot, amivel a világ egyetlen országának hokkisportha sem tudott versenyre szállni.

Magyarországon a Magyar Athletikai Club honosította meg az indiai játékot. Ma már egész csomó hokkicsapatunk szerepel, bajnokságokat rendeznek, középeurópai viszonylatban elég jó helyen állunk, a világversenyben azonban még nincs sok keresnivalónk.

A mérkőzésen két csapat játszik 11—11 emberrel. A felállítás azonos a futballcsapatokéval, egy kapus,

két hátvéd, három fedezet és öt csatár szerepel a csapatban. A pálya 91-50 méter hosszú, 50—55 méter széles. A pályát lezáró kapuvonalak közepén egy-egy kapu áll, amelynek hossza 365 cm, magassága 213 cm. A kapu előtt és attól 13-60 méterre párhuzamosan a gólvonallal 3-65 méter hosszú vonalat húznak. Ezt meghosszabbítják oly módon, hogy a kapuoszlopokat központnak véve egy 13-60 méteres sugarú körvonalat húznak, míg az a kapuvonalat metszi. A bezárt terület a lövőkör. Ha a labda áthalad a két kapuoszlop közötti vonalon, s előbb a lövőkör területén belül támadó játékos ütötte, vagy botjával érintette, — gól. A játékidő 2X40 perc. A gyephokki labda bőrrel bevont szurokszerű kemény massa, 8—9 cm átmérőjű. A labdát 800 gram súlyú, alsó végén meggörbített keményfával ütik.

KERÉKPÁR

A német *Drais Károly* báró a XIX. század elején feltalálta a kormányozható kétkerekű járművet, 1880-ban az angol *Dunlop* találmánya révén légtömítő került a kerékpárokra, ezután az új közlekedési eszköz rövidesen sporteszközzé vált, pályán és országúton megindultak a kerékpárversenyek. Magyarországon *Kirchknopf Ferenc* és *Manno Miltiades* voltak a sportág legnevesebb úttörői, szép nemzetközi sikereket is értek el.

A háború után kerékpársportunk nívója csökkent, a harmincas években azonban javult a helyzet. Különösen országúton és *Szekeres* személyében a motorvezetéses kerékpározás terén jelentkeztek nagytehetségű versenyzők, akik azonban még nem számíthatók a világklasszis első vonalába.

Franciaországban, Olaszországban, Dániában, Belgiumban és Hollandiában rendkívül népszerű a kerékpársport, egy-egy országúti verseny milliőkat, nagyobb pályaverseny *tízezres* tömegeket mozgat meg. A kö-

zönség nagyarányú érdeklődésével együttjár, hogy magával a versenysporttal is tízezres tömegek foglalkoznak, s ezekből a tömegekből fejlődnek ki a világ kerékpársportjának leghíresebb alakjai.

KÉZILABDA

Németországból származó labdajáték, 1923-ban állították össze szabályait. Magyarországon a Munkás Testedző Egyesület vezette be. A kezdeményezés sikerrel járt, ma már több csapat játszik, bajnokságokat is rendeznek. Játéknívónk megközelíti Ausztriáét, de Németország még erősen előttünk jár. A játékszabályok majdnem azonosak a labdarúgás szabályai-
val, csak az a különbség, hogy a játékhoz hármasságú labdát használnak, ezt nem lábbal, hanem kézzel irányítják.

KORCSOLYÁZÁS

A múlt század nyolcvanas éveiben *Axel Paulsen* feltalálta a modern gyorskorcsolyát, azóta az egész világon rendeznek korcsolyázó versenyeket, ahol a természeti adottságok megvannak, vagy mesterséges úton gondoskodnak a természetes jég pótlásáról. Amíg a mesterséges jégpályák gyerekcipőben jártak, addig az északi nemzetek a hosszú tél által biztosított könnyű tréninglehetőség segítségével fölényesen vezettek a gyorskorcsolyázó sportban. A jó eredmény, a gyorsaságot fokozó versenytechnika kialakulása elsősorban tréning kérdése volt, természetes, hogy azok a korcsolyázók, akik évente két-három hónapig trenírozhattak, nem nagyon bírták a versenyt azokkal, akik otthonukban minden esztendőben hat hónapig kaptak természetes jeget.

A műjégpályákon kezdetben inkább a műkorcsolyázást és a jég-hokkit kultiválták, csak a legutóbbi

vekben fejlődött ugrásszerűen a műjégre támaszkodó középeurópai gyorskorcsolyázó sport.

Finnek, svédok, norvégok vitték a vezetőserepet ebben a sportágban. Hegemóniájukra Amerika mérte az első csapást, 1932-ben, a lakeplacidi téli olimpiászon. Az ott elért amerikai győzelmek realitásához azonban igen sok szó fért, mert *Shea*, *Taylor* és *Jaffee* alaposan kihasználta a hazai környezet által adott lehetőségeket, azt a körülményt, hogy Amerikában a legnagyobb versenyeken is csoportokban indítják a korcsolyázókat. Amerika válogatottjai nemcsak korcsolyával, hanem könyökkel is harcoltak, s ebben a küzdelemben alulmaradtak a gyorskorcsolyázás európai óriásai, *Even- sen*, *Ballangrud* és mások.

Amerika és az európai északi államok vetélkedésébe 1934-ben beavatkozott Ausztria. Az osztrák gyorskorcsolyázók közül *Stiepl* és *Wazulek* a világklasszis élcsoportjába került.

A magyar gyorskorcsolyázó sport fejlődése 1926 óta, amikor elkészült a Budapesti Korcsolyázó Egylet műjégpályája, ugrásszerű. *Eötvös Zoltán* útmutatása mellett a fiatalok tehetséges csoportja olyan fejlődésnek indult, ami a legszebb reményeket is túlszárnyalta. Pár évvel ezelőtt Budapesten járt *Thunberg*, a gyorskorcsolyázás legújabb korának leghíresebb óriása. Abban az időben a magyar gyorskorcsolyázók még csak bámulni tudták a finn világrekordert, követni bajosan. Ma már sokkal bizakodóbban nézhetünk a jövő elé. *Wintner*, *Kimmerling* szép nemzetközi sikereket ért el. 1935/36. telén *Hidvéghy* a legjobb magyar gyorskorcsolyázó.

A jégsport szépségversenye a műkorcsolyázás. Ebben a magyar merészség és szépészeti érzék legyűrte a kedvezőtlen jégviszonyokból származó hendikepet, sportolóink már a háború előtti években Európa legjobbjai közé tartoztak. *Földváry Tibor* Európabajnokságot, *Kronberger Lili* és *Méray-Horváth Opika* több-

szőrös világbajnokságot nyert. A háború után a svéd *Grafström* volt a világ legjobb férfi műkorcsolyázója, tőle a bécsi *Schäfer Károly* vette át az uralmat és elsőségét egy-két évig még nehéz lesz elvitatni. A magyar *Pataki* fejlődéséhez szép reményeket fűznek.

A női műkorcsolyázásban a norvég *Sonja Mennie* nek sok a riválisa, királynői rangjának ledöntésére azonban valószínűleg várni kell még pár esztendeig. Napjainkban *Vivianne Hulthen* látszik a legkomolyabb ellenfelének.

A páros műkorcsolyázásban Magyarország *Szollás-Rotter* révén legelső helyen áll a világ nemzetei között. A fiatalok is rendkívül tehetségesek.

A jég-hokki sportban Kanada és az Egyesült Államok olyan tökéletességi fokot értek el, hogy elsőségük vitatásáról egyelőre szó sem lehet. A budapesti műjég-pálya a magyar hokkisporthoz is nagy lendületet adott, válogatott csapatunk kapusa, *Hircsák*, csatáraink közül *Miklós II*, *Jeney* és *Blazsejovszki* európai hírű játékosok. Válogatott csapatunk Európa legjobbjai közé számít, már két esztendeje Európabajnok-jelölt, de 1935-ig meg kellett elégednünk azzal, hogy — jelöltek vagyunk.

KOSÁRLABDA

1892-ben *Naismith* amerikai tanár találta fel a kosárlabdajátékot. 1897-ben tűnt fel Németországban, 1912-ben hozták Magyarországra. A játéktér 35x20 m méretű, ezt a méretet azonban fedett helyen kisebbíteni szokták. A játékhoz két darab, egyenkint három méter magas állványon függő kosár szükséges. A kosár 45 cm átmérőjű vaskarika, amelyről háló függ. A játék célja: a résztvevő csapatok a szabályok tiszteletben tartása mellett végrehajtott támadás útján igyekeznek megközelíteni ellenfelük kosarát és abba bedobni a

labdát. A versenyben két csapat vesz részt öt-öt emberrel: két háttéddel, két csatárral és egy közép-fedezettel.

KRIKET

A középkorban tűnt fel Angliában, mai formájában először a XVIII. században szerepelt. Mindenütt népszerű, ahol angolok élnek, angol gyarmatosok dolgoznak. A kontinensen nem akar sikerülni a bevezetése. A játéktér meghatározatlan méretű, rövidre nyírt fűvel borított mező, amelynek közepén, egymástól 22 yard távolságra apró kapucskákat állítanak. A kapu 20 cm széles és 66—68 cm magas, három darab 2 cm vastag földbeszúrt botból áll, amelyre két pálcikát helyeznek. Ha a labda a kaput érinti, vagy az *egész* kapu felborul, vagy a ráhelyezett pálcikák lehullnak. Sorsolás útján egy csoport védi a kapukat, a másik támadja. Minden csoportban 11 ember játszik. A mezőnybe irányított ütések alatt a kapuk védelmére állított »strikerek« igyekeznek megfutni a két kapu előtt négy lábra húzódó két vonal közötti távolságot, anélkül, hogy közben a labda kapujukhoz kerülne és leverné a kapukra helyezett fedőpálcikákat. A győzelem aránya a megghiúsított támadásokból és a sikeres lefutások számából alakul ki.

LOVASPÓLÓ

Perzsiában Krisztus előtt a VI. században játszottak lovaspólót, onnan Indiába, 1869-ben Indiából Angliába, majd a kontinensre került a játék és különösen az előkelő társadalmi osztályok sportja lett, amit tökéletesen indokol, hogy drága a lótarás, a lovaspólóhoz nem is egy, hanem minél több ponnyra van szükség, drága a gyeppálya fenntartása és a játékosok felszerelése.

Magyarországon gróf *Andrássy Géza* kezdeményezésére 1900 körül kezdtek lovaspólózni. Főként arisztokraták játszottak, rendszeres érintkezést tartottak fenn a közeli külfölddel. A háború után készült el a Margitszigeten az első tökéletes magyarországi gyeppálya, *Rakouszky Iván* elnökletével megalakították a Magyar Polo Clubot, *Borwin* mecklenburgi herceg irányítása mellett folyt a tréning és a versenyjáték. *Gömbös Gyula* honvédelmi miniszter korában a huszár és tüzérezredeknel bevezette a lovaspólót, a fejlődés azóta határozottan erősödött. A tisztikar bevonása természetesen nem változtatott a játék zártkörűségén s ami napjainkban a Margitszigeten folyik, annak a szórakozás mellett főként idegenforgalmi jelentősége van: a Budapestre érkező külföldi játékosok néha hetekre ittragadnak, a szigeten élvezik a pálya és a lovaspólo szépségeit.

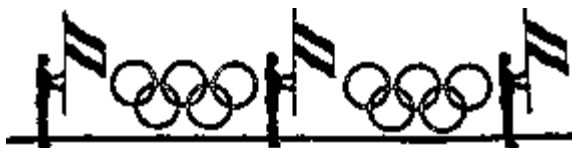
A magyar lányag kiválóan alkalmasnak bizonyult a pólójátékra, Nyugat-Európába, főként Angliába, de még Indiába is visznek Magyarországról pólóponnykat.

MODERN PENTATLON

Különleges összetett verseny. Öt száma: lovaglás, 5000 méteres távon, legalább tizenhat súlyos akadállyal; párbajtőrívás egy tusra; pisztolylövés négy sorozatban, húsz lövés, három másodpercig mutatózó alakokra, 300 méteres úszás, 4000 méteres mezei futás, terepakadályokkal.

A MOTOR ES A VAKMERŐSÉG REKORDJAI

A robbanómotor alig néhány évtized alatt gyökerében változtatta meg az emberiségnek a gyorsaságról alkotott véleményét. Ha nem is gondolkozik mindenki rekord-kilométerekben, a Föld kétségtelenül sokkal kisebb lett ezalatt az idő alatt, mert minden hely gyorsabban érhető el rajta. Jules Verne fantáziáján mosolyogtak a bölcs öregek, amikor híres regényét: »Utazás a Föld körül nyolcvan nap alatt« közzétette, ma senki sem csodálkozik különösebben, ha egy mellékmondatban arról olvas, hogy *Wiley Post*, Amerika tragikus végű, félszemű hős pilótája nem egészen hét és fél nap alatt érkezett vissza New-Yorkból New-Yorkba, pedig télen repült és közben a szibériai steppén szerelők nélkül fél napig maga javítgatta a gépét. És (ugyanilyen kevésbé keltene meglepetést, ha egyszerre híre jönne, hogy valakinek sikerült a rekordsebesség állandósításával ötven óra alatt körüljárnia az Egyenlítőt. Mennyivel inkább valószínű, hogy rövidesen sikerül az utat még kétharmadrésszel gyorsítani, mint amennyire hihetetlen volt, hogy ötven év alatt tizedrészyire lehet az időt csökkenteni!

Persze ezek a csúcsteljesítmények a mindennapi életben ritkán fordulnak elő és az átlagos polgár életére olyan hatást gyakorolnak csupán, amit nem lehet

azonnal kimutatni és egyik napról a másikra érzékelni. Annak a földbirtokosnak, ügyvédnek, gyárosnak, aki autót vásárol, aligha jut eszébe, hogy amikor az olcsó, megbízható, polgári kis gép eladásánál a kereskedő gyári garanciát nyújt át neki száztíz kilométeres sebességről, akkor a nagy rekordoknak, idegtépő versenyeknek és — végső soron — Sir *Malcolm Campbell* örjítő ötszáz kilométeres világrekordjának is haszonélvezője, hogy ezek nélkül a teljesítmények nélkül soha nem jutott volna odáig, hogy Budapestről két óránál rövidebb idő alatt kényelmesen és biztonságban szaladhát le vasárnap reggel a Balatonra.

A sok tucatnyi rekord között, amit az autósok és repülők nyilvántartanak, csak a szakember tud tájékozódni és adataik is csak arra jók, hogy ezeket igazítsák útba. A nagyközönség széles rétegei nem is tudják, hogy mi a különbség a zárt körben elért egyórás repülési eredmény és az egyenes vonalban megtett kilométerek százai, sőt ezrei között. Viszont minden esztendőben találkoznak a világ repülőtársaságainak új menetrendjeivel, amelyekből az derül ki, hogy már megint gyorsabban lehet Londonba eljutni és már megint nyílt egy-két új, kontinenseken át vezető vonal s hogy Londonból Vladivosztokba már csak négy nap a távolság, nem két hét, mint még három esztendővel ezelőtt volt.

Ugyanez a helyzet az autósport terén is. A nagy gyáarak, a világmárkák évről-évre megjelennek tíz vagy még több verseny startjánál és komoly, nagy gázsiharcot vívnak egymással egy-egy pompás idegzetű, jószemű versenyvezetőért. Ezek az emberek csak látszat szerint sportolnak. Aki azt mondja róluk: profik, különösen akkor téved, ha ebbe a szóba valami lenéző mellékízt is próbál vegyíteni. A versenyzők: pionírok, bátor kísérletezők, akiknek eredményei és tapasztalatai nélkül soha sem lehettünk volna szemtanúi

annak a bámulatos fejlődésnek, ami a mindennapi használatra szánt autóknál a szemünk előtt játszódott le.

Gyakran hallja az ember és különösen laikusok szeretik a beavatottság látszatával ismételtetni azt az üres frázist, hogy a modern robbanómotor elérte mindent, amit elérhetett, további lehetőségek nincsenek benne. Az autó, a repülőgép lényegesen már csak akkor fejlődhetik tovább, mondogatják ezek az ál-szakértők, ha vagy az üzemanyagban, vagy az energiafelhasználásban, vagy a szerkezet elrendezésében újabb forradalmi újítás történik. Ezek a megállapítások szöges ellentétben állnak a valósággal, már csak azért is, mert jelenleg sem az autót, sem a repülőgépet nem tudja még az emberiség mai formájában sem jól kihasználni.

Az autó átlagos sebessége, amivel a nem nyugtalan, útjait járó ember országúton használja, csak ritka esetben több óránként hatvan kilométernél. Ez nem kevés. Aki azt képzei, hogy nagyobb átlagokat könnyű szerrel el tud érni, tegyen egyszer kísérletet és fusson tizenkét óra alatt hétszázhusz kilométernyi távolságot. Rá fog jönni, hogy az milyen sok. A feje, a szeme, a karja, a figyelőképessége, az idegrendszere teljesen kimerül és a mai rendszerű utakon csakhamar arra a tapasztalatra jut, hogy például a híres montecarlói csillagtúra vezetősége nem volt túl szelíd, amikor többnapos téli versenyén az átlagsebességet »mindössze« negyven kilométerben szabta meg. Ez az átlag is ki szokta végezni az induló kocsik harmadrészét.

Pedig a motor ennél sokkal többet tud teljesíteni. A fék, az alváz, a karosszéria, a gépnek minden egyes része hasonlóképpen alkalmas arra, hogy a sebességet jelentősen növelni lehessen — de az utak és az üzembiztonság kérdései vetnek gátat a nagy rohanási kedvnek. Amikor legutóbb Campbell világrekordja után lefényképezték kocsijának pneumatikáit mindenki

láthatta, hogy a nagy sebesség még a különlegesen kiválasztott és nagyon kedvező talajon is valósággal elégette a gumianyagot, a pneumatik hasznavehetőségének tehát a mai technikai állapotban körülbelül itt van a felső határa. Ahhoz pedig, hogy az átlagos autó legalább százhusz kilométeres óránkénti sebességgel járjon, olyan új úthálózatot kellene teremteni, amire a mai emberiségnek nincs pénze. Szakértők adatai szerint például Franciaországnak annyiba kerülne egyszersmindenkorra ez az új úthálózat, amennyit a hadseregére költ el egy évben.

A »*furor celeritatis*«, a gyorsaság Örülete, rendkívül veszedelmes betegség. Menthetetlenül hatalmába kerít mindenkit, aki nem rendelkezik elég nagy idegerővel ahhoz, hogy tudomásul vegye: a teljesítményből kilencvenöt százalék illeti a gépet, négy a szerencsét és legfeljebb csak egyetlen egy őt magát. Bár az úrvezetők széles rétegei számára ez a tapasztalat nem hízog, itt mégis meg kell mondanunk, hogy általános európai tapasztalat szerint ugyanazt az utat mindig a hivatásos sofőr teszi meg rövidebb idő alatt, noha ugyancsak a hivatásos vezető az, aki lassabban jár. Mi ennek az ellentmondásnak a titka? Egyszerűen csak az, hogy a »profi« sem nem zsarnoka, sem nem szerelmese a gépnek, hanem egyszerűen irányítja azt, míg az úrvezető — legalább is addig, amíg fel nem nő a legjobb, legrutinosabb klasszisba — inkább bravúrokra képes, nem pedig észszerű, okos és veszélytelen kihasználásra. Az említett tapasztalat azután egyre jobban vesztít érvényességéből, minél jobban haladunk nyugat felé. Azokban az országokban, ahol az autó már nem számít luxuscikknek és nem is büntetik ennek megfelelően adóval és vámmal fel, a magas égit, ahol sok a kocsis és aránylag kevés a sofőr, a gyakorlat az amatőröket is megtanítja a hivatásosok bölcsességére és egyre kevesebb az olyan balesetek

Vagy katasztrófák száma, amelyeket a vezető bravúroskodása vagy a túra későbbi folyamán előálló kimerültsége idéz elő. Amerikában, ahol a kocsik kilencvenkilenc százalékát maga vezeti a tulajdonos, ez a probléma szinte teljesen el is enyészett már.

Ha elhisszük, hogy az ucca, az országút nem sportpálya, akkor már el is érkeztünk a fejlődésnek arra a fokára, ahol figyelni és értékelni tudjuk a nagy sportteljesítményeket.

A repülőgépnél, érdekes, ezek a veszedelmek sokkal kevésbé jelentkeznek, Először is a kereskedelmi repülőgépeket mindenütt kiváló, kipróbált hivatásos pilóták vezetik, akik nem vesznek el a fejüket és nem csinálnak esztelen bravúrokat, mert nem az az ambíciójuk, hogy új útvonalrekordot állítsanak fel, hanem sokkal büszkébbek, ha megkapják a baleset nélküli repülésért járó elismerést, ami egyszersmind biztos kenyeret is jelent. Másodsor: azok az amatőrök, akik repülőgépre ülnek, rendszeren igen kiváló oktatók kezéből kerülnek ki, akik a kezdet kezdetén megmagyarázták nekik, hogy a lehetőségek csak megnőttek, de nem váltak korlátlaná és hogy bizonyos szabályokat meg kell tartani, ha nem akarnak hamarosan kórházba vagy a temetőbe kerülni. Harmadszor: a levegő még távolról sem annyira megszokott tartózkodási helye az embernek, mint a föld, odafenn sokkal nehezebben határozza el magát bravúrokra az átlagos ember, mert bármilyen rutinos repülő legyen is valaki, hiányzik idegrendszeréből a generációkon át lerakódott biztonsági tudat, amit egyedül a gyorsaság nem képes teljesen ellensúlyozni.

Amikor a nagy repülővállalatok büszkén hivatkoznak arra, hogy baleseti arányszámuk nem rosszabb a vasúténál és jobb, mint az autóé, ezt a lélektani törvényt fejezik ki számokban.

Mindez természetesen a közlekedésre vonatkozik és nem a repülő vagy autóversenyekre. A versenyeken,

ahol a nagy gazdasági és kulturális érdekek szolgálatában a sportszerű vetélkedés lép az első sorba, bizonyos szerkezeti újítások kipróbálásáról van szó és a nagy sebesség azt bizonyítja, hogy ezek az újítások fokozott, a normálisnál sokkal erősebb igénybevétel esetén hogyan állják meg a helyüket.

Az országúti, hegyi és pályaversenyek mellett egyre jobban előtérbe nyomulnak az úgynevezett túraversenyek, ahol éppen azt akarják megvizsgálni, hogy normális igénybevétel esetén melyik kocsí hogyan viselkedik. Ma már ott tart a fejlődés, hogy ha elméletileg egyforma szerencsemomentumokat lehetne juttatni minden gépnek, tehát véletlenek nem befolyásolnák a teljesítményt, a kiszabott feladatnak minden kocsí meg tudna felelni. Ahogy mondani szokták: ma már minden autó megér annyit, amennyit a gyár kér érte, mert különben a nagy világversenyben akár holnap be is csukhatná a boltot.

A nagy szerkezeti újításokat rendszeren pályaversenyeken mutatják be és próbálják ki a világ első konstruktorai. Az allóstartos kilométer, a repülőstartos kilométer világrekordjáért — legutóbb éppen magyar földön, a gyóni betonon — folyó küzdelmek valósággal eltörpülnek amellet a harc mellett, ami a világ híres nagy autópályáin, indianapolisban, a London melletti Brooklandsben, a francia Linas-Montlhéry autodromban, az olasz monzai pályán és a német Nürburgringen folyik minden esztendőben. A Grand Prix-k, a nagydíjak, amiket itt írnak ki, szinte mindig arra a kérdésre felelnek, hogy az esztendő folyamán melyik gyárban sikerült ismét egy lépéssel előbbrevinni a kocsik biztonságát, mert a gyorsaság mellett ma már inkább ez az utóbbi szempont a döntő.

Az említett nagy autó versenypályák legnagyobb része az autó középkorában épült és nem mindenben tud lépést tartani az új, sőt legújabb kor haladásával.

A világon legjobbnak tartott indianapolisi pálya például annak idején a fantasztikusnak tartott száznegyven kilométeres átlagsebességre épült, ami annyit jelent, hogy emelt fordulóban az ilyen tempóval haladó gépek még biztonságban vannak, az emelkedés ellensúlyozza a centrifugális erőt, amely a gépet ki akarja repíteni a pályáról. Viszont már több, mint nyolc esztendő óta nem fordult elő, hogy ezen a pályán száznolcvan kilométernél kisebb óránkénti átlagsebességgel lehetett volna elsőosztályú versenyt nyerni. Ezek a gépek és versenyzők tehát elméletileg minden egyes fordulóban összeütköztek a halálveszedelemmel — és mégis ritkán történt komoly vagy éppen végzetes baleset. Ez — többek között — azt is bizonyítja, hogy a gyárak olyan hatékony fékberendezéseket tudtak kocsijaikra szerelni, amelyek rövid idő alatt és kurta úton biztonságosan tudják a sebességet csökkenteni s hogy ugyanakkor a motorok rugalmasságát annyira felfokozták, hogy a gép az erős fékezés után hallatlanul rövid idő alatt képes ismét igen nagy sebességbe lendülni. Ennek bizonyítékát láthatjuk egyébként minden nap az uccán is, mert ha a villanyrendőr lámpája fordul, a modern kiskocsi is sokkal gyorsabban ugranak ki a csomóból, mint a sokkal nagyobb motorűrtartalmú és löerejű régiebb típusú gépek.

Amerikában a forgalmi rendőrség nemcsak a városokban dolgozik, hanem motoros őrzései állandóan ellenőrzik az országutak rendjét is. Országúton ötven mérföld az a sebesség, aminél többet nem tartanak biztonságosnak és ha valaki túllépi ezt a nyolcvan kilométernek megfelelő határt, biztos lehet benne, hogy percek alatt utóléri a motorbiciklis forgalmi rendőr és átnyújtja a büntetési parancsot. Akkor pedig fizetni kell, mentésig nincs. Minthogy a csúcsebességet így korlátozzák, mivel lehet a teljesítményt, az átlagot, a gyors közlekedést javítani? Azzal, hogy a gép rugal-

másságát növelik, vagyis a teljesen megállított vagy sebességét veszített autót gyorsan lendületbe igyekeznek hozni. Amerikában ezt a nagyobb hengerűrtartalommal igyekeztek elérni, mert a benzin — ez a rendszer nagyobb fogyasztással jár — sokkal olcsóbb, mint az európai kartel-benzin, Európában pedig a motorok fordulatszámát emelik szinte évről-évre, ami viszont az építésben követel meg jobb anyagot.

A repülősportban ezek a problémák nagyjából ismeretlenek s ha fel is merülnek, ritkán válnak a közönség szélesebb rétegei előtt ismeretessé. A repülés és repülőgépgyártás ugyanis ma még az egész világon elsősorban katonai ügy és csak a legutolsó két év alatt kezdett — mint az autónál, itt is Ford kezdeményezésének hatása alatt — kilépni ebből a keretből. A gyárak nem versenyekre készülnek, hanem a légügyi hadvezetőség kívánságainak igyekeznek eleget tenni, amikor egyre gyorsabb és üzembiztosabb, egyre stabilabb gépeket hoznak forgalomba és a kísérletezésnek nemcsak arannyal, de vérrel fizetendő adóját is elsősorban a katonai pilóták róják le. Az újságokban gyakran szereplő repülőbalesetek szenvedő hősei az esetek kilencven százalékában gyári és katonai pilóták, akik ezeknek a kísérleteknek során a rendes használatnál sokszorosan nagyobb terhelésekkel próbálják ki az újabb típusok előnyeit és hátrányait. Néha, ez elkerülhetetlen, a feladat túlhaladja a gép, a konstrukció erejét és ilyenkor megint szaporodik a levegő hősi halottainak száma.

Az egész világ izgatottan figyelte a közelmúltban a nagy Anglia—Ausztrália távrepülés eredményét és a *Black—Scott* pár, akik győztek, hazájukban példátlan népszerűsége tettek szert. Ilyen nagyszabású repülőverseny nagyon kevés akad és *azokat* sem ismétlik rendszeres időközökben. Igazán világlejentségű és évente visszatérő repülőversenyt csak kettőt tartanak

számon. Az egyik az amerikai pilóták »derby«-je, amelynek távolsága San Francisco—Haway. Elsősorban katonai jellegű, huszonnégyórás repülő verseny, amelynek során a hadsereg és a flotta gépeinek Japán felé való használhatóságát próbálják ki. A másik Európa klasszikus díja, a Schneider Trophy, amelyben már nagyon régen csak az angol és olasz márkák mérkőznek. A Capronik, Savoia-Marchettik, a Savoia-Gnome-ok, a Napier-k versengése eddig még minden évben, amikor megrendezték, (legutóbb ez a verseny elmaradt, mert az olasz gépek nem álltak starthoz), újabb és újabb világrekordokat termelt. A feltételek rendkívül érdekesek és nehezek: a gépek olyan háromszög alakú pályán repülnek, amelynek minden egyenesé tíz kilométer hosszú. *Agello* olasz pilótahadnagy 710 kilométeres átlagsebessége tehát az egyenesekben mintegy nyolcszáz kilométeres repülést jelent, *Grierson-Smith* angol repülőkapitány 770 kilométeres világrekordja pedig mintegy nyolcszázötven kilométert.

Természetes, hogy ezek a rendkívüli teljesítmények rendkívüli gépek mellett nem közönséges embereket is kívánnak. Nem mindenki volna képes ilyen sebességgel gépet vezetni, ha még olyan jó pilóta is, sőt előzetes szoktatás nélkül még mint utas is rendkívül rosszul érezné magát a világrekorder-gépben. De mégis: hol vagyunk már attól a világréptől, amely az angol parlamentben nyilatkozott meg, amikor Stephenson első, maximális harminc kilométerre képes vasútjának engedélyezése ellen azzal érvelt az egyik képviselő, — mint az mind a mai napig olvasható az egykorú *The Times* hasábjain — hogy az emberi szervezet ilyen nagy gyorsaságot nem képes elviselni! És amikor törvényt hoztak, hogy a vasút előtt vörös zászlóval embernek kell járni, aki a járókelőket hangos szóval figyelmezteti a közeledő veszedelemre! Ezt a tör-

vényt egyébként, amely autókra is vonatkozott, Anglia a reá jellemző konzervatizmussal, alig csak három éve helyezte hatályon kívül.

A sebesség mellett még egy jellemző rekordja van a repülőgépeknek, a magasság. Ezt jelenleg *Donatelli* olasz hadnagy tartja 14.380 méterrel, a második legjobb eredmény Sadi *Lecoite* francia pilótáé volt, 13.970 méterrel.

Az autó és repülőgép mellett komoly szerepet játszik a közlekedésben — de nem a sportban — a léghajó, amelynek üzembiztonsága aránylag nagy, sebessége pedig versenytársaihoz, az óceánjáró hajókhoz képest, jelentékeny. Míg ugyanis a gyors óceánjárók egyelőre az óránkénti hatvan kilométeres határ körül járnak, a Zeppelinek a kétszáz kilométeres átlagot ostromolják.

Tájékoztatóul még megjegyezzük, hogy a nagy autóversenyeket pályán rendszeren kétszáz-kétszáznegyven kilométeres átlagsebességgel nyerik meg, a hegyi versenyekben a kilencven kilométeren felüli sebesség pedig már nagy teljesítménynek számít.

ÖKÖLVÍVÁS

Már a görög olimpiai játékokon is szerepelt, akkori formáját természetesen össze sem lehet hasonlítani módszereiben és menetében a mai boxolással. A művészi ökölvívás rendszerét az angol James *Fig* dol-

gozta ki, aki 1719-ben Anglia hivatalos ökölvívó bajnoka lett.

A boxolás különösen Angliában volt népszerű, onnan került Amerikába, mint a bevándorlók késhegyig menő kenyérharcainak egyik fontos eszköze.

Magyarországra gróf *Esterházy* Miksa hozta el Angliából az ökölvívást, 1875-től rendszeres box tréning folyt a Magyar Athletikai Clubban. Az első fellángolást hanyatlás követte, a magyar ökölvívó sport új fellendülése *Tat its* Péter személyéhez fűződik, aki 1910-ben kiásta a régi hagyományokat, felkutatta a tehetségeket és megvetette alapjait boxolósportunk újjáéledésének. *Kankouszky* Artúr nagy munkát végzett a szervezés terén, de még nagyobbat a magyar boxolók nemzetközi összeköttetéseinek felépítése érdekében. A nemzetközi kapcsolatoknak köszönhetjük, hogy a magyar boxoló válogatott csapat a kontinens legjobbjai közé számít, 1928-ban Amszterdamban *Kocsis* Antal, 1932-ben Los-Angelesben *Énekes* István olimpiai bajnokságot tudott nyerni a légsúlyban.

A boxolás népszerűsége Amerikában páratlan arányokat öltött. A professzionista ökölvívók nehézsúlyú vezető csoportjának mérkőzéseit százezres tömegek nézik végig, százezrek áldoznak dollármilliókat azért, hogy láthassák a nehézsúlyú óriások összecsapásait olyan összecsapásokat, amelyek néha két-három perc alatt végetérnek.

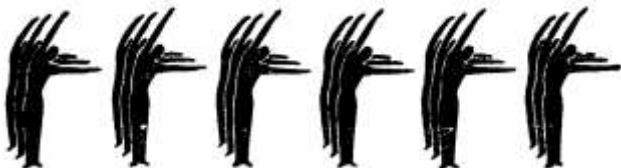
A háború előtt a francia *Carpentier* volt Európa legjobb öklözője, a háború után *Schmeling* és *Camera*, bizonyos mértékben *Paolino* szerzett tekintélyt Amerikában az európai ökölnök. A háború előtt világesemény volt *Jeffries* és *Johnson* összecsapása, a háború után *Dempsey* lett a legnagyobb csillag, évekig legyőzhetetlen világbajnok, olyan ökölvívó, akinek klassziszták, készülségét a fiataloknak a mai napig sem sikerült túlszárnyalni. Tőle *Tunney* vette át az uralmat, azután

»apróbb csillagok« — *Sharkey, Schmeling, Camera, Baer, Braddock* — kora következett, ami együttjár a boxolás népszerűségének bizonyosfokú hanyatlásával. 1935-ben feltűnt egy *Louis* nevű amerikai néger, úgylátszik, komoly esélyei vannak arra, hogy megismétli Dempsey karrierjét.

PELOTE

Baszk labdajáték. Legnépszerűbb formáját cements talajon játsszák. A pálya 65X12 méter, hosszában négyméterenkint húzódó vonalakkal három részre osztva. Két csoport játszik három-három emberrel. A pályát tíz méter magas fal zárja le, erre ütik a labdát. Néha oldalfalat is alkalmaznak. Két ember a 12 méteres fal elé helyezkedik, a csapat harmadik tagja hátrább vár. A falra dobják a labdát, az ellentábor játékosainak el kell fogni és visszadobni. Aki hibáz, vagy a játékhátáron túl dob, pontot veszít. A pelote-ot szabadkézzel, vagy chisterának nevezett hosszú, keskeny, hajlított kesztyűvel játsszák. A labda kaucsukból készült, bőrrrel van bevonva, súlya 120 gramm.

Sí

Az igazi fehér sport nem a tenisz, hanem a sí. Mert ezt a fehérséget nem a ruházat adja, hanem a természet. A síző orthodox sötétkék ruházata is arra való talán, hogy kontraszthatással szolgáljon. Magyarországon csak a legújabb időkben lett igazán népszerű a sísport s így talán a svábhelyi lejtőkön divatos síruhájában, áramvonalas síjével, rugós kötésével sok sinagság hajlandó azt hinni, hogy a sízésnek nincs nagy múltja. Holott...

Vessünk néhány pillantást az északi simúzeumokba. Az ősi leletek azt mondják, hogy a sí sok ezer évvel Krisztus születése előtt valóság volt már, ha nem is mint sport, de fontosabb annál: közlekedési eszköz. És nemcsak az északi népek síztek a történelemelőtti időkben, hanem más nomád népek is. Különféle leletek a Fekete tengertől elvezetnek egészen a Távol-Keletig. Sem futóversenyeket, sem izgalmas slalomversenyeket nem rendeztek ekkor, de annál nélkülözhetlenebb volt a vadászatnál, az állattenyésztésnél és aztán később — természetesen — a hadviselésben. A sí, vagy talán inkább a mély havon való közlekedési eszköz első legkezdetlegesebb formája az a hótalp volt, mely nem szolgált síklásra, csak azt célozta, hogy az ember testsúlya a süppedő hóban nagy felületen legyen elosztva. Ha a mai időkben tudjuk, hogy a repülésnek milyen

sokat használt az a tény, hogy a repülőgép fontos hadieszköz, akkor nem szabad azon csodálkoznunk, hogy a sínek a fejlődésében is nagy szerepet játszik az, hogy az északi hadviselők a »hócipők« (ennek persze teljesen más volt az értelme, mint ma) nélkül képtelenek voltak seregeiket mozgatni a mély havon. 1564-ben a svéd-dán háborúban a svéd Colart hadvezért döntő sikerhez juttatta négyezer »hófutója«. 1590-ben egy nagyobb orosz hadsereg hótalpak nélkül vonult Finnország ellen, ahol mindössze 600 finn paraszt meg tudta állítani a sereget, mert ezek a finnek síjeikkel roppant mozgékonyt mutatottak a mély hóban mozogni alig tudó oroszokkal szemben, akik végül is nehéz veszteségekkel voltak kénytelenek visszavonulni. Haditapasztalat-e, vagy más? — tény, hogy az oroszoknál is felbukkan a sí s valójában Nagy Péter alapította meg az orosz hadsereg síkülönítményét és talán ennek is köszönhet valamit, hogy birodalmát északnyugat felé egészen Memelig kiterjeszthette. Ez bizony így van, hiába csóválja a fejét az Anna kápolna környékén nadrágfékkel sikló úgynevezett »mazsola«. Hát még ha tudná, hogy ősi norvég mondák szerint a norvégek a pogány korban síisteneket is imádtak, volt egy síistenük: Üli és egy sístennőjük: Skade.

A finneknél is találunk érdekes nyomokat arra nézve, hogy ők is síztek időtlen idők óta. Hiszen nemzeti eposzuk, a Kalevala nemcsak a sízésről tesz említést, de részletesen leírja a síkészítés módját is. A finnek most is a hosszútávfutásban vezérkednek, ezt sima terepüknek köszönhetik, ahol elsősorban a hosszútávfutók fejlődtek. Az ő léceik ormótlanak, hosszúak, szélesek voltak, mert hiszen nemcsak gazdájukat, hanem súlyos terheket is kellett vinniök anélkül, hogy bele-süppedjenek a hóba.

Talán olyan régi a sízés, mint az egyik legősibb mozgás: az úszás. A homo sapiens valószínűleg törte

a fejét, hogy a hatalmas őselemet, a vizet minden halmazállapotában legyőzze. Aki most remek hickoryfából készült acélvédős, Kandahar kötésű síjét viaszolja, ne feledkezzék meg azokról a svéd mocsarak mélyén talált ősi leletekről, melyeknek a legszebb sport élvezését köszönheti.

Ezek között a régi sík között sok olyan van, amely döbbenetesen hasonlít a sí mai formájára. Az oslói múzeumban van egy sírész, melynek életkora a tufa-geológiai vizsgálat szerint mintegy 2500 év. Ez a körisfából készült sírész a maga felhajlított orrával, 7 centiméteres szélességével, vajatáival szinte teljesen azonos a mai síléccel.

Nem volt ismeretlen a régi időkben az állatbőrrel bevont síléc sem, tehát a fölfelé haladást annyira megkönnyítő főkabórnek is van nyoma a sí őskorában. A felerősítésnek számtalan fajtáját használták, általában mereven kivájták a cipő helyét s a mai pompás modern kötéseket akkor fűzfaháncs, sás helyettesítette. A botok hosszúsága is változott. A vadászó nyilazó sízők egy botot használtak és még a múlt század végén is vitatkoztak arról, hogy egy vagy két bot használata helyes. A múlt század végén az osztrák Zdarsky és vele egyidőben a norvég *Huitfeld* olyan újításokat adtak a símozgalomnak, melyek megindíthatták a sportszerű sízés korszakát.

A sportszerű sízés kezdetéig a múlt századba kell visszamennünk, őshazája ennek is Norvégia. A telemarki sízők vetették meg a sportszerű sízés alapjait. Az első síverseny 1865-ben volt Haugelidben, melyet *Sondre Nordheim* nyert meg saját maga készítette sílécein. Nem lehet pontosan megállapítani, hogy ennek az első versenynek mik voltak a számai, de valószínű, hogy a slalom mellett ezen a versenyen már ugrottak is. *Sondre Nordheim*et tekinthetjük a sportszerű sízés megalapítójának. Azok, akik élvezik ennek a gyönyörű

sportnak csodáit, gondoljanak kegyelettel erre az egyszerű morgedali pásztorfiúra, aki később mint ács és sikerszító megteremtette a világot hódító csodálatos sísport alapjait.

Tizenöt évvel később Kristianiában már külön síklub alakult, mely különösen a síugrás fejlesztését vette programjába.

Északról aztán beáradt Közép-Európába is a sport-szerű sízés. A múlt század nyolcvanas éveiből egy kedves történet világítja meg legjobban, hogy milyen újdonság volt errefelé a »lábszánkó«. Egy régi krónika följegyzi, hogy egy riesengebirgei erdőkerülő, Rieger nevezetű, mikor egyszer a Goldhöhn a hegyoldalban két nyílegyenesen futó párhuzamos nyomra akadt, semmiképpen sem tudta megfejteni a titokzatos jeleket. Babonás félelemmel közeledett a nyomok felé s végül is titokzatos szellem jeleinek tartotta. Teljes esztendeig tartott elképzelése a furcsa nyomokat hagyó hegyi szellemről, míg végre sikerült személyesen is megismerkednie a rejtélyes szellemmel, aki nem volt más, mint egy Vorweg nevű norvég kapitány, akit élete fordulása a Riesengebirgébe űzött s itt sem feledkezett meg szeretett sportjáról.

Akik a középeurópai sísport eredetét kutatták, mindig északra lyukadtak ki. *Wild* nevű svájci úriember 1868-ban Norvégiából hoz magának »hócipőt«, majd egy névtelen chamonixi orvosra bukkanunk, akinek fura szerszámja ugyancsak norvég eredetű. Bécsben először 1874-ben láttak ilyet, amikor Julius Payer északisarki expedíciójából visszaérkezett. Itt is, ott is feltűnik a sí s természetesen elsősorban a hoszsútélű alpesi országok fogadják lelkesen a nagyszerű alkotmányt. A múlt század végéfelé már mindenütt rendeznek sí versenyeket, melyek mindenütt nagy lelkesedést keltenek s egyre szélesebb körökben terjednek. Rohamosan fejlődik a felszerelés és 1893-ban a híres

osztrák Matthias *Zdarsky* megalapítja az első siiskolát s megszületik az úgynevezett lilienfeldi technika, mely őse a mai modern lendületi stílusoknak.

Láttuk már, hogy a norvégek mikor rendezték meg első sí versenyüket, mely talán első volt az egész világon. 1884-ben rendezték az első futóversenyt Svédországban. Ennek a versenynek érdekes előzménye volt. *Nordenskiöld* tanár grönlandi útjára több lappot vitt magával. Mikor hazaérkeztek, a lapp férfiak büszkén mesélték, hogy 460 kilométert tettek meg sível 57 óra alatt. Sokan kételkedtek ebben az állításban s így még ebben az évben versenyt rendeztek, még pedig kissé hosszú: 220 kilométeres távon. A győztes a Grönlandban járt lappok egyike volt és 21 óra 22 perces idővel győzött. A teljesítmény igazán kiváló, különösen ha figyelembe vesszük, hogy milyen otromba nehézkes sível és botokkal futották az embertelenül hosszú távot. Mintha összebeszélt volna a két ország: Finnország is ebben az évben rendezte meg első nyilvános nagy síversenyét. Finnország minden részéből összegyűltek a sízők, vadászok, halászok, akiknek a hivatásuk is megkívánta a sízést. A verseny éppen ezért igen nehéz volt és bámulatosan jó időket értek el a versenyzők. Még hozzá 3 méteres, 8—10 centiméter széles talpakkal.

Az első középeurópai verseny Ausztriában Mürz-zuschlagban zajlott le óriási érdeklődés mellett. A verseny legnagyobb szenzációja egy *Samson* nevű Bécsben tanuló norvég pékinas 6 méteres ugrása volt az első osztrák sánctól.

A század elején rohamosan fejlődött a sísport és a síkészítési technika. Lassan elváltak egymástól a sísport egyes ágai és mindegyik külön önálló követelményekkel lépett fel. A futásra való sí lassan vékonyodott, egyre keskenyebb lett. A mai futósi hosszú és keskeny és csupán futásra való. Ellentétben az ugrósi egyre

nehezebb és szélesebb lett. Ma már az ugrósi súlya nyolc-tíz kiló, mintegy két és fél méter hosszú és kb. 10 centiméter széles. Míg a futósínek csak egy vájata van, az ugrósínek három, hogy a leérés után minél biztosabb vezetése legyen a lécnak. A két szélsőség közt állnak a lesiklósík, melyek közül a lesiklóversenyekre használt sí egyvájatú, hosszú és bizonyos határig nehéz is. A slalomsí valamivel rövidebb és könnyebb.

De állandóan változik a lécek formája, a felszerelés, mint maga a stílus is. Ma már kegyeletteljesen tudunk csak a lilienfeldi stílusra gondolni, de a versenyeken már az arlbergi stílus is elavult. A kis pékinas 6 méteres ugrása csodának számított annakidején, most pedig már az esztelenül épített óriássáncok 100 méter körüli ugrásokat tesznek lehetővé.

Mielőtt rátérnénk a sísport jelenlegi világhelyzetére, szenteljünk néhány szót a magyar sísport keletkezésének. Nincs adat arra, hogy az ősmagyarok valaha is ismerték volna az északi népek furcsa szerszámját. Azt sem lehet bizonyosan tudni, hogy a sí hogyan került el Magyarországra. Föltehető, hogy hozzánk is északról látogatott el a diadalmas »lábszánkó«. Egyes feljegyzések szerint Kolozsvárott tűnt fel először Magyarországon a sí. A kolozsvári hegyekben és a gyalui havasokban üzte ezt a sportot mintegy 30 tagú társaság, főleg főiskolai hallgatók, akiknek vezetője egy *Hangay Oktáv* nevű főiskolai tanár volt. Hogy ez így volt-e 1890-ben, arra nézve biztos adat nincsen. Ám a beszercebányai honvéd-gyalogezred parancsnoka, *Palkovics József* 1891-ben bebizonyíthatóan bevezette csapatába a katonai sízést. Ez a kísérlet azonban nem sikerült egyelőre. Valójában *Demény Károly* és *Bély Mihály* voltak a sportszerű sízés megalapítói. Feljegyezték a pontos dátumot is, amikor ők ketten felcsatolták a Norvégiából hozott léceket. 1892 december 4-ike volt akkor. Egy év múlva megalakult az első sícsapat, a

ÖBTÉ sícsapata, melynek harmadik tagja *Holfeld* Henrik volt. Mikor volt Magyarországon az első síverseny? Furcsa és alig érthető, hogy a sízésre nem éppen alkalmas Dél-Magyarország rendezte az első sí versenyt, Szabadka és Újvidék között 103 kilométeres távon. A rendező klub az Achilles Sport Egyesület volt. A győztesnek csak az idejét jegyezték fel: 4 óra és 44 perc alatt futott be az első. A legendás *Zdarsky* Mátyás is oktatott Magyarországon s először a brassóiakat tanította a lilienfeldi síművészetre. Az első nemzetközi síversenyt és a magyar síbajnokságot Tátraszéplakon rendezték meg, melyet az osztrák *Richard Gerin* nyert meg. A magyar sísport ekkor óriási méretekben kezdett kibontakozni. De mint annyi mást, a magyar sísportot is derékontörte a világháború. A boldogemlékű *Bilgeri* György maga mellé gyűjtötte a hadseregben a jóképességű magyar sízőket, *Devant*, *Delmárt*, *Romesiert* stb., de a katonai sízés természetesen nem sportszerű volt. Trianon pedig szinte mindent elvett, ami a sísporté volt. Elvesztettük csodálatos terepeinket és szinte érthetetlen csodának kell minősíteni, hogy az utóbbi években a magyar sísport olyan óriási lendületet vett, hogy újabban már ebben a sportágban is vannak komoly nemzetközi sikereink.

Hogy áll jelenleg a sísport szerte a világon? A norvégok megtartották vezető szerepüket. Ha nem is mindenben. Ugróik a világ legjobbjai. Seholy nincs annyi szinte egyforma képességű világklasszis síugró, mint Norvégiában. De nem is csoda. A síugrás nemzeti sport itt, még a nők is ugranak. Futóik szintén az első vonalban vannak, de itt már erős konkurrenciát kell vívniuk az ősi ellenfelekkel: Finnországgal és Svédországgal. A rövidebb távon (18 km) a finneké a hegemonia jelenleg, a hosszabbikon (50 km) a finnek, svédek és a norvégok egyforma esélyekkel vetélkednek. Hol ennek, hol annak az országnak a fia viszi el a pálmát. Az

úgynevezett kombinált versenyben, mely 10 km-es futásból és ugrásból áll, a norvégek verhetetlenek. Náluk ez a szám hagyományos versenyszám, mert a Holmenkoll-versenyeken ezért a győzelemért kapja a győztes a király serlegét. *Lauritz Bergendahl*tól *Thorleif Haugon*, *Grøttumsbraatenen* keresztül *Oidbjörn Hagenig* mindig volt a norvégeknek versenyzőjük, aki vissza tudta verni a »külföldiek« rohamát. Ezekben a számokban Közép-Európa elmarad az északiaktól. A dombos, hol változatos, hol sírna északi terepeken sajátos stílus alakult ki, melytől teljesen függetlenül megszületett az alpesi stílus. A lesiklás mesterei nem az északiak, hanem az alpesiek: a svájciak és az osztrákok. Az alpesi terepek más követelményeket támasztanak a sízővel szemben, mint az északiak. A lesiklóversenyek finomított kiadása, a mesterséges akadályokkal, zászlókapukkal ellátott slalomverseny is az alpesi népek győztes száma, ők viszont futásban és ugrásban gyengébbek. Az alpesek szörnyű meredekjei a lesiklótechnikát kívánják meg elsősorban s ez ki is fejlődött az alpesiekben.

A sísport 1924 óta kapott helyet az olimpiászok programján. Chamonixban, St. Moritzban, Lake Piacidban rendeztek eddig téli olimpiászt. A németeké Garmisch-Partenkirchenben lesz, a bajor alpokban. Mindenfelé az északiak taroltak. Chamonixban csak norvég győzött. *Thorleif Haug* megnyerte a 18 km-es futást, az 50 mk-est és az összetett versenyt (18 km és ugrás). Hármas győzelme mellett az egyéni ugrást ugyancsak norvég nyerte, a forradalmi stílusáról nevezetes *Tullin Thams*. St. Moritzban, vagyis az 1928-as amsterdami olimpiász évében a norvégek már kénytelenek voltak egy számot a svédeknek átengedni, a svéd *Hedlund* itt megnyerte az 50 km-es futást. A rosszul viaszolt norvégek (az »elviaszolás« a sísport legkedvesebb kifogása ...) a másik három számban vigasztalódtak.

Johan *Gröttunsbraaten* kettes győzelmet aratott, megnyerte a 18 km-es versenyt és a kombinált számot. *Andersen sa.* ugrásban győzött. A legutóbbi olimpiász az északamerikai Lake Placidban volt, ahol a norvégek még további visszaesést mutattak. Birger *Ruud* főlényyel győzött az ugrásban, Gröttunsbraatennek is sikerült újból a kombinált szám olimpiai bajnoksága, a futószámokban azonban a másik két félelmetes északi nemzet győzedelmeskedett. 50 km-en a nagyszerű finn *Saarinen*, 18 km-en pedig a svéd *Utterström*.

Mint látható, nem hiába ringatták a sízés bölcsőjét északon, eddig nem sikerült más síversenyzőnek, mint északinak olimpiai bajnokságot nyerni. Figyelembe kell azonban venni, hogy a sokkal kisebb múltra visszatekinthető lesiklőszámok eddig még nem kaptak helyet az olimpiászok programján. Garmisch-Partenkirchenben lesz először olimpiai lesiklőbajnokság. Pedig az Európabajnokságnak számító úgynevezett FIS-versenyeken, melyeket a nemzetközi síszövetség, a FIS rendez, már megmutatták az alpesiek az oroszláncörmeiket. Az alpesi sízés egyik nagy mestere, Hannes *Schneider* működési helyén, St. Antonban rendezik a világhírű Kandahar-versenyeket a Galzig-csúcsról. Ezen a versenyeken a norvégek játsszák azt a szerepet, amelyet a középeurópaiak a futó és ugrószámokban játszanak. *Seelos*, *Furrer*, *Zogg*, *Steuri* a lesiklőnek és a slalomnak ugyanolyan nagyságai, mint *Ruud* az ugrásnak, *Nurmela* a futásnak. Bár az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy az északiak a lesiklőst sokkal eredményesebben tanulják, mint a középeurópaiak az északi számokat. Legalább is erre vall Birger *Ruud*, Sigmund *Ruud*, *Sörensen* szereplése az 1935-ös tél nagy lesiklőversenyein.

A stílus állandó forrongásban él. Az évekkel előbb még egyedül üdvözítő stílust most már a lomtárba dobják és gúnyosan a »mazsolának« vetik oda. Nézzünk

végig az egyes ágak stílusain. Futásban a lécvezetésen kívül a bottechnika ment át kisebb-nagyobb változásokon. A futás talán csak 1922-ben kapott rendszert, addig általában úgy futottak a versenyzők, ahogy eszükbe jutott. Ekkor jött a »hármás lépés« stílusa, melynél a futó három lépés után lendíti magát páros bottal előre. Természetesen a norvégeké a kezdeményezés. Ugyancsak tőlük származik az úgynevezett passgang-stílus is, amely egybotos lendítés s minden lépésre a lépő láb oldalán lévő bot leszúrásából áll. Ezt a két stílust váltogatják, kombinálják alkalmak, terek szerint. Az ugrásban már nagyobb változás történt. A régi ugróstílus az álló stílus volt. Itt az ugró merőlegesen áll a lejtőre. A norvégeket azonban ez a »vigyázzállás« nem elégítette ki s 1924-ben már jöttek az úgynevezett aerodinamikus stílussal, melynél az ugró a levegő ellenállását használja ki, röviden szólva: ráfekszik a levegőre. Ez a gyönyörű stílus impozáns külsőt ad az ugrónak, aki annyira ráhajlik a levegőben a léceire, hogy majdnem a léccsőrét éri. Ez az uralkodó stílus az ugrásban. Az aránylag fiatal alpesi sízés technikája állandóan forr, változik, fejlődik. A lesikló stílus alapjait *Zdarsky* fektette le az ő lilienfeldi iskolájában. *Zdarsky* akkor még csak egy botot használt, ez a bot hosszú volt és nagy szerepe volt a — botlovaglásban. Erre a sízési »mankóra« aztán rövidesen nem volt szükség, mert az alpesi sízés annyira kifinomodott, hogy a különféle lendületekkel az irányváltoztatást sokkal simábban meg lehetett csinálni, mint a fékező és nem esztétikus botlovaglással. *Hannes Schneider* stílusa jelenti a következő mérőföldkövet. Tőle származik az arlbergi iskola, mely már teljesen modern stílus, mély guggolásból, támasztott ívelésből, hókéből, különféle krisztániákból áll. Minden kezdő most is ezeken a fejlődési fokokon jut keresztül. Újabbán, mikor már a lesiklóversenyek egyre nagyobb versengések közepette

folytak le, hódított tért a legújabb stílus, a »Tempo-schwung«. Nehéz lenne kikutatni, hogy ki csinálta először. Elégedjünk meg azzal, hogy az osztrákok utolérhetetlen képességű versenyzője, Anton *Seelos* mutatta be először tökéletesen az új, teljesen modern, fékezés nélküli lendületi stílust. Seelos — és követői — keskeny nyomban siklanak, nagy »Vorlage«-val s irányváltoztatásra nem a sí fékező hatását használják fel, hanem a testsúlyukat fordítják az új irányba s a lécek, lapjukon fordulva, úgyszólván sebességvesztés nélkül követik a testet az új irányban.

Hogy áll Magyarország a világ sínemzetei közt? A viszonyok mostohák nálunk a sísport üzésére. A hógazdag tél ritka és nincsenek igazi jó lesiklóterepeink. Csak az tudja megállni a helyét, aki külföldi tréning-alkalmakon használja ki a külföldi terepeket és a külföldi mestereket. Egy osztrák sívezér azt mondta a magyar versenyzőről, hogy a magyarok intelligensek és »nézve« tanulnak. És tényleg: sok jó versenyzőt kell látniok, hogy rájöjjenek a stílus minden finomságára. Az északiak és az alpesiek mellett tulajdonképpen nem sok keresnivalónk lenne — papíron. A magyar nagyszerű sportratermettsége azonban még ezen is túlteszi magát és a rohamosan fejlődő magyar sísport a mostoha viszonyok dacára máris kitűnő nemzetközi teljesítményeket tud felmutatni. Érdekes, hogy éppen a lesiklőszámokban vannak esélyeink s ezekben mutat fel sísportunk nagy eredményeket. Egyik legnagyobb fegyverténye a magyar sízésnek *Csík (De Povere)* Gerardnak az olaszországi Canin-versenyen elért 6-ik helyezése, amikor olyan nagyságokat vert meg, mint például a sokszoros osztrák bajnok, sőt Európabajnok *Häuser*. Ugyancsak ő az 1935-ös főiskolai világbajnokságon a lesiklóvilágbajnokságban harmadik lett, a slalom világbajnokságban pedig *Szápáry* László szerezte meg a harmadik helyet. Szápáry igen jól szerepelt

még a német lesiklóbajnokságban és egyik legszebb eredménye a Kandahar-versenyen a slalomban elért 16-ik helye, melyet csak az tud méltányolni, aki tudja, mit jelent a Kandahar-verseny mezőnye.

A fiatal *Darabos* az ugrásban reménykeltően fejlődik, futásban is akadnak tehetségeink, de itt még nagyon sok tanulás, szorgalom kell ahhoz, hogy legalább Közép-Európában számítsunk. Sajnos, a magyar természet éppen ezekben a sok szorgalmat, nagy önmegtartóztatást és céltudatosságot kívánó versenyszámokban nem érvényesül. Az első magyar nemzetközi klasszisfutó és ugró kell hozzá, hogy megdöntse ezt a nézetet. A magyar virtus, a »hujhujhajrá« a lesiklásban érvényesül legjobban, a vad, veszélyes lefelé száguldásban. A lesiklós számokban komoly a remény, hogy egyik-másik versenyzőnk föltornássza magát a nemzetközi élmezőnybe.

Mi az oka annak, hogy a sísport olyan hallatlanul népszerű s népszerűsége egyenesen csodálatos méretekben fejlődik? Válaszul azt feleli a síző, hogy: a₁ sízés a legszebb sport. Harmonikusan edzi, fejleszti az egész testet. A lábizmok éppen úgy erősödnek, mint a botozás következtében a karok és az egész felsőtest. Úgy szólván minden szervet igénybevesz a sízés, melynél tehát az egyoldalú testedzés veszélye leginkább kizárt. Ez a sport nem pályához kötött, hanem a természet csodáinak a kellős közepébe viszi az üzőjét. A hóval borított hegyek tündérszép világa az a pálya, ahol a sízők sportolnak. Kristálytisza, portalan magaslati levegő frissíti fel a sízőt. A túrák királyai a sítúrák. A sízés kielégíti a csendesen túrázgatót s a vadul siklani szeretőt, a sebesség szerelmest egyaránt. Közelve a természethez, magasra visz, fölemel. Nincs még egy sportág, mely olyan testi és lelki gyönyört ad, olyan harmonikus testfejlesztő, olyan izgalmas és élvezetes, mint a sízés.

TENISZ

Franciaországban tűnt fel a XIV. században, akkor még »tenez«-*nsk* nevezték azt a játékformát, amiből a modern tenisz kifejlődött. A királyi udvarok és a főnemesi házak szórakozása volt. Egész Európában, Magyarországon is évszázados múltja van. Angliában és Amerikában a múlt század hetvenes éveiben kezdtek teniszbajnokságokat rendezni. A kilencszázas évekig finomkodó, ütögető játék volt a tenisz. Angliában feltűntek a *Doherty* testvérek, ők alkalmazták először az éles, helyezett ütéseket. Az úri társaság nehezen barátkozott meg finom sportjának »eldurvításával«, de ez az ellenszenv nem tudott gátat vetni a fejlődésnek. *Doherty*éktől az ausztráliai *Brooks* vette át a világranglista elsőségét. 1910-ben visszavonult, 1920-ban azonban ismét megjelent a verseny pályákon és zsonglőri technikája segítségével öreg fejjel is jó eredményeket ért el.

A háborúelőtti gárda legjobbjai: *Wald ing*, *Ritchie*, *Boe*.

A háború után Amerika vette át a vezetőszerpepet *Tilden*, *Johnston*, *Hunter*, *Williams*, *Richards* révén. Közöttük kimagaslóan legjobb volt *Tilden*, aki a szürke tömegből nagy szorgalommal fejlődött ki, a világ legjobb játékosa lett.

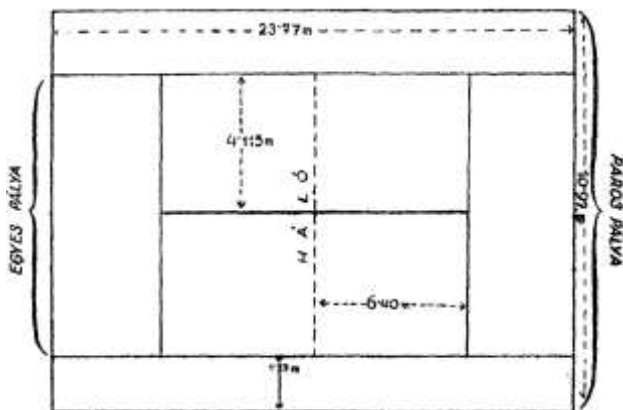
Lacoste, *Borotra* és *Cochet* a húszas években tűnt fel, a három nagy játékos megszerezte Franciaországnak a világhegemóniát. Amerikából Franciaországba hozták a Davis Cupot, a legnagyobb teniszvándordíjat.

A teniszsport történetéhez tartozik az a mulatságos epizód, amely Le Havreben, a francia vámhivatalban játszódott le, mikor a Davis Cup döntőjéről hazatérő játékosok partraszálltak a megnyert óriási ezüstserleggel. (Inkább tál, mint serleg.)

Az ügybuzgó vámhivatalnok lecsapott az ezüst edényre, mérlegre tette, megbecsülte művészi értékét

is és hatalmas vámot vetett ki a teniszbajnokokra. Cochet és társai nem akartak fizetni, a vámtiszt nem akarta őket elengedni a kupával. Végül Cochetnek mentő ötlete támadt:

— Kérem, — mondotta — ez a serleg átfutó áru. Amerikából hozzuk, nem marad Franciaországban, hanem tovább fogják vinni más országokba.

A tenispálya rajza

— Ez biztos? — kérdezte gyanakodva a vámtiszt.
 — Biztos... — erősítették a teniszezők.
 — Írásbeli nyilatkozatot kérek róla — szolt a tisztviselő.

A három teniszbajnok sokesztendei szorgalmas munka után megszerezte Franciaországnak a világ legnagyobb teniszdíját, azzal a reménnyel hozta haza a Davis Cupot, hogy a serleget időtlen időig franciák fogják védeni s most egy hivatalnok okvetetlenkedése miatt kénytelen volt írásban adni, hogy Franciaország kötelezi magát a Davis Cup elvesztésére, — tranzitó árunak tekinti a nagy díjat.

1933-ban sikerült beváltani Cocheték kötelezvényét. Angliában feltűnt *Austin* és *Perry*, e két pompás játékos — az utóbbi 1935-ben a világ rangelsője — elhódította Franciaországtól a Davis-serleget és napjainkig védi.

Amerikában pompás fiatal játékosok léptek Tilden nyomdokaiba, — *Shields*, *Wood*, *Allison*, *Loit*, *Suiter*, *Parker* és a magyar *Makó* Jenő, — de ezek a fiatalok még nem bírják legyűrni az angolok szívósságát. Perry az uralkodó csillag, elsőségét a német *Cramm* és az ausztráliai *Crawford* veszélyezteti.

Magyarországon 1894-ben rendezték az első bajnokságot, gróf *Pálffy* Pauline nyerte. A XX. század első éveiben *Segner* Pál és *Zsigmondy* Jenő volt a legjobb magyar játékos, 1912-ben került az élre *Kehrling* Béla, 1934-ig megőrizte elsőségét. 1926-ban a világranglista nyolcadik helyén állt.

RUGBY

Labdajáték, amelyből a futball kialakult. Amerika» ban a rugbyt nevezik futballnak, az európai értelemben vett labdarúgás neve » *Association Football*«. 1871-ben Londonban alakult meg az angliai rugby szövetség, ez alkotta meg a ma érvényes szabályok alapjait. A szabályokat állandóan változtatják, szelídíteni igyekeznek a játékot, de kevés sikerrel. Amerikában, ahol a szelídítés a legkevésbé sikerült, évente 40—50 halottja van a rugbynek. A játék veszélyességét azzal igyekeznek ellensúlyozni, hogy a professzionista játékosoknak óriási fizetéseket adnak. Erre könnyű fedezetet találni, mert a nagyobb meccseknek 100—120.000 nézője van.

A pálya 100X68 méter méretű. Két végében 3·5X5·5 méter méretű kapuk állnak, amelyeket háló borít, de a gólt el lehet érni úgy is, hogy a labdát a kapu oldaloszlopainak meghosszabbításából álló háló-

nélküli részbe juttatják. A kapusnak nemcsak a kaput, hanem az egész gólvonalat védenie kell. Két csapat játszik 15—15 emberrel. A játék nem gólrá, hanem pontokra megy, az elért gólokat pontokra számítják át. A gólkísérlet három pont, a szabadrúgásból elért gól három pont, kísérletből lőtt gól öt pont, minden egyéb *gól* négy pont. A mérkőzést az a csapat nyeri, amelyik nagyobb pontszámot ér el. A csapatokban egy kapus, négy hátvéd, két fedezet, nyolc csatár játszik. A rugby nemcsak lábbal, hanem kézzel is játsszák, az ellenfelet le lehet fogni, akadályozni lehet a játékban és az előrehaladásban, amiből tumultusok, vad összecsapások származnak és egy-egy összerohanó csoport szétválasztása után sokszor nem a mentőkre, hanem a hullaszállítókra van szükség. A játékot kezdő fél a középvonalra áll fel, a másik csapat tagjai tőlük kilenc méter távolságra helyezkednek el. A középső csatárok valamelyike indítja el a labdát. A csapatok arra töreksenek, hogy vagy kézzel juttassák be a labdát ellenfelük kapujának hálós részébe, vagy lábbal rúgják a kapura úgy, hogy a labda a kapu fölötti hálónélküli részbe repüljön. A rugby-labda tojásalakú, hosszúsága 75-5—79 cm, szélessége 64—66, súlya 370—400 gramm.

TORNA

A testkultúrában nagy szerepet játszik a tornasport. Önállóan a nagy polgári tömegek testedzési rendszere, mint versenysport rendkívül népszerű, mert gyakorlatai színesek, érdekesek, változatosak, a tömegek egyöntetű mozgása lenyűgözően szép. Mint kiegészítő sport minden más sportág edző gyakorlataiban nagyszerepet játszik. A sportágak egész seregében döntően fontos az előkészítő torna, mert eszközei kiválóan alkalmasak bizonyos testrészek fejlesztésére, izmaink erősítésére, a küzdőképesség, teherbírás fokozására. Tornázik a futbalista,

az atléta, a vívó, az ökölvívó, a birkózó, az úszó, a teniszesező. Mindezekben a sportágakban külön-külön tökéletes, szélesskálájú rendszerét dolgozták ki az edzési tornagyakorlatoknak.

Az ógörög testkultúrában fontos szerepet játszottak azok az iskolák, amelyekben a fiatal fiúkkal torna-gyakorlatokat végeztek. Primitív volt a rendszer, hiszen tudósainak sejtelve sem volt az emberi testnek, a szervezetnek azóta fokozatosan feltárt ezeryi titkáról, de a külső hatások tanulmányozására épített gyakorlatokkal is jó eredményeket tudtak elérni, s a hellén ifjú jó neveléséhez éppen úgy hozzátartozott a gimnasztikai iskolák látogatása, mint a filozófusok előadásainak hallgatása, a bölcsészeti tanulmányok ismerete.

Az ógörög kultúra hanyatlása magával rántotta a tornászatot is, s ha később a kontinens más és más népének körében fel is tűntek a torna hívei, s eredményeket is értek el, munkájukat már nem a test hátsó gondolat nélküli fejlesztésének szentelték, hanem harcoszati érdekeket szolgálták az ifjúság tornásztatásával.

1776-ban Dessauban nyílt meg az első »modern« iskola, amely a nevelés úttörőinek eszméi alapján rendszeres tornaoktatásban részesítette növendékeit. Az iskola alapítóját *Basedownak* hívták. A modern tornasport nagy úttörője a német *Guts-Muths* János volt, aki a XVIII. század végén rendszerbefoglalta a gimnasztikai gyakorlatok addig kialakult, a selejtesnek vélt dolgok kiküszöbölése után »abszolút jónak« megmaradt részét. *Guts-Muths* rendszerében ugrások, futások, dobások, birkózás, mászás, egyensúlyozás, korcsolyázás, emelés, hordás, tánc és úzás szerepelt, *Guts-Muths* mellett és utána *Jahn* Lajos *Frigyes*, *Eiselen* Ernő, *Spies* Adolf és *Naechtegal* Ferenc voltak a tornászat úttörői és további fejlesztői Németországban

és Dániában, miután az utóbb említett ország teljes megértéssel fogadta a Németországból kiindult mozgalmat a torna népszerűsítésére. A mai torna alapelveit *Ling Péter* Henrik dolgozta ki, 1834-ben könyvet írt rendszeréről. A célt a szervezet egészséges fejlődésében, az egészség fenntartásában, a test szépségének, erősségének, ügyességének fokozásában és megedzésében jelölte meg, s ezek a célok különösen szimpatikusak voltak a napóleoni háborúk vereségeinek pótlásával bajlódó német nyelvterület intelligens polgársága előtt.

A tornasport terjedt, idővel két részre szakadtak az apostolok, s irányító gondolataik rokonsága, vagy azonossága alapján két rendszert különböztettek meg, amelyek ma is élnek.

A német tornarendszer rendgyakorlatokat, szabadgyakorlatokat, kéziszergyakorlatokat, talaj tornagyakorlatokat és szertornagyakorlatokat ismer, ezeket küzdő labdajátékokkal és atlétikai gyakorlatokkal egészíti ki.

A svéd tornarendszer gyakorlatai: rendgyakorlatok, lábgyakorlatok, nyakgyakorlatok, kargyakorlatok, oldalizomgyakorlatok, hasizomgyakorlatok, hátizomgyakorlatok, törzsfeszítő és gerincoszloprugalmassító gyakorlatok, függés és támaszgyakorlatok, egyensúlyozó gyakorlatok, járások és futások, szökdelések, ugrásgyakorlatok, lélegzésgyakorlatok. Ezeket is játékok, atlétika, téli és nyári sportok egészítik ki.

A gyakorlatok leírásában megtalálja az olvasó a magyarázatát annak: miért indult a svéd rendszer után a házi testedző torna és miért jutott túlsúlyba a német rendszer a versenytornában.

Versenyeket hosszú ideig nem rendeztek a tornasportban, ezt az elvet igen sok országban csak a közelmúltban törték át.

Németországban milliós tömegek foglalkoztak rendszeresen a tornasporttal, ez adja magyarázatát a német

tornasport mai uralkodó helyzetének, amit nem tehet vitássá az sem, ha valamely más ország, Finnország, Olaszország, Svájc, Magyarország, Japán, Csehszlovákia, Jugoszlávia egy-egy kiválósága egyénileg a németek legjobbjai elé kerül. Itt meg kell jegyeznünk, hogy Csehszlovákiában és Jugoszláviában a szokászervezetek katonai jellegű munkájából sarjadt ki a tornasport nagyarányú fejlődése.

Magyarország korán átvette a német és a svéd tornarendszert, kellő kritikával alkalmazta, de hosszú ideig csak az iskolákban és egyes tornakörökben folyt rendszeres munka. E század elején megváltozott a helyzet, a MOTESz irányításával megkezdődött a tömegek meghódítása, aminek sikerét *Pelle* István feltűnése és népszerűsége biztosította. Magyarországon minden sportágnak van sikere, amelyben nagy eredményeket érünk el. A tornát *Pelle* világbajnoki győzelme és losangelesi olimpiai sikerei tették népszerűvé, s e sikereknek volt a következménye, hogy az 1934-es budapesti világbajnokságra már tízezreket lehetett megmozgatni. *Pelle* 1930-ban a luxemburgi tornán lett világbajnok a nyújtón, mögötte *Péter* Miklós a második helyen végzett. 1931-ben Párizsban *Pelle* a korlátgyakorlatokban nyert világbajnoki címet. 1932-ben a losangelesi olimpiáson lovon és műszabadgyakorlatokban megelőzte a világ legjobb tornászait és az összetett versenyben minimális pontszámmal szorult az olasz *Nerl* mögé, de megelőzte a finn *Sauolainent*. A magyar csapat Los-Angelesben negyedik lett Olaszország, Amerika és Finnország mögött.

Németország csapata Los-Angelesben még nem versenyzett. A tornászoknál tartott legtovább a világháborús gyűlölet. A németek csak 1934-ben kapcsolódtak be a nemzetközi tornászéletbe. Megjelentek a budapesti világbajnoki tornán, de kénytelenek voltak megelőzni a harmadik helyet. (Magyarország ötödik lett.)

A világbajnoki összetett versenyt a svájci *Mack* nyerte, Svájc győzött a csapatküzdelemben is.

A budapesti világbajnokságon Pelle István nem vett részt. Az olimpiász után különböző bemutatókon indult, ami nem mindig találkozott a tornaszövetség tetszésével. A dolognak az lett a vége, hogy legjobb tornászunk elhagyta az országos szövetséget és a MOVE keretében dolgozott, — a világbajnokság idején a második osztályban küzdött a MOVE—BTSE csapatában! — s csak 1934 őszén sikerült helyreállítani a békességet Pelle István és a MOTESz között.

Magyarország körülbelül egyenrangú a, finnekkel, németekkel, svájciakkal, olaszokkal s közöttük csak a véletlen szerencse, — tornászatban igen nagy szerepet játszik — vagy a pontozóbírák jó vagy rossz hangulata dönti el a sorrendet.

ÚSZÁS

Hosszú és céltalan munka lenne kikutatni az úszás múltját. Valószínű, hogy minden korban foglalkoztak az úszással és találni emlékeket is arról, hogy a történelmi idők kezdetétől fogva úsztak az emberek. Azonban a sportszerű úszás csak a legutolsó nyolcvan év vívmánya.

A versenysport története kétségkívül a görögöknél kezdődik. Az olimpiai játékokon a küzdelem, a verseny volt a sport jellemvonása. A sportok újjáéledésében azonban nem a verseny, az ellenfél legyőzése, hanem a rekord serkentette a sportolókat.

A nagy teljesítmények ezeknek a rekordoknak a jegyében születtek. Mikor Angliában már rekordokról és bajnokságokról beszéltek, a kontinens úszósportja még ott tartott, hogy a hadsereg előnyösnek tartotta az úszástudást, kiképzési terveket dolgozott ki és uszodákat épített, miközben megteremtette a mellúszó stílust, amelyet a kiképzési tervek egyik készítője a békától lesett el — rosszul.

Anglia 1869-ben már megrendezte a 100 yardos úszóbajnokságot, azonban az úszósport tulajdonképpen akkor születését meg, amikor az angol *Webb* kapitány átúsztta a La Manche csatornát.

Webb 27 éves volt, mikor 1875 augusztus 24. és 25-én a Dover és Calais közti 43 km-es távolságot 21 óra 44 perc és 55-8 mp. alatt megúszta. Eredményéről a világ összes lapjai megemlékeztek és bravúrja nyomán minden országban nekiláttak az emberek a nagy tengerszorosok és tavak átúszásának.

Öt évvel Webb bravúrja után *Szekrényessy Kálmán* a Balatonfüred és Siófok közötti 17 kilométeres távolságon átúszta a Balatont és megnyitotta a magyar úszóspport történetét.

A hosszútávúszások annyira népszerűek voltak, hogy még a legutolsó időkben is tettek kísérletet különböző férfiak és nők a La Manche csatorna átúszására. Mikor azonban dzsessz-kísérettel kezdték átúszni a csatornát, a közvélemény elfordult a hosszútávúszástól és kizárólag a pályaversenyek felé terelte érdeklődését.

A pálya versenyek közül az angol úszóbajnokságok voltak a legjelentősebbek. Húsz év kellett azonban ahhoz, hogy az angol gyarmatok, ezek között is elsőként Ausztrália, átvegyék az új sportot és kiváló úszókat termeljenek ki. Az angolok már kezdetben váltott karral oldalúszással úsztak és a modern gyorsúszás tőlük indult el.

Az angol gyarmatok után Németország, Ausztria és Magyarország kapcsolódott be a versenysportba és amikor Coubertin báró kezdeményezésére 1896-ban felújították az olimpiai játékokat, az angolszász népeken kívül csak a közép-európai országok képviseltették magukat az úszóversenyeken.

Az angoloktól átvett úszóspporttal átvették a közép-európai államok az angolok tempóját is. Az első olimpiászon még szó sem volt másról, mint tetszés szerinti úszásról és a három olimpiai táv — 100, 500 és 1200 méter — bajnoka váltott karral úszva szerezte meg az első olimpiai babért.

Az eredeti angol úszótempó a mai oldalúszás tempója volt. Az úszó oldalt feküdt a vízben, egyik kezével a víz alatt dolgozott, a másik kezét csak akkor merítette vízbe, mikor húzott vele. Lábaik kissé felhúzta és igyekezett a vizet összepréselni azokkal.

Idők folyamán a másik kéz is kikerült a víz alól, a test hasra fordult és mindkét kéz a víz felett lendült előre, hogy megkezdje a húzást. A lábak mind kevésbé hajlottak meg térdben és ollózó mozdulattal segítettek az előrehaladásban.

A gyors kézmozdulatok és a lassú lábmozdulatok azonban sehogyan sem illettek össze és ezért a magyar úszók egyszerűen elhagyták a lábtempót és csak kézzel úsztak. Így úszott *Hajós Alfréd* is, akinek a neve elsőként szerepel a modern pályaversenyek történetében, mert övé volt az a dicsőség, hogy az első olimpiai bajnoki versenyen a 100 és 1200 m úzás bajnokságát megszerezte. Az 500 m bajnokság csak azért jutott az osztrák *Neumannak*, mert mind a három versenyt egy napon rendezték és Hajós képtelen volt ezen a távon is elindulni.

Az angolok és ausztrálok azonban kitartottak az öllózó lábtempó mellett és az 1900. évi párizsi olimpiáson le is tarolták az összes gyorsúszó versenyeket. A 200 m úzásban az ausztráliai *Lane*, az 1000 és 4000 méteres úzásban — a versenyeket a Szajna egyik holt ágában rendezték — az angol *Jarvis* öllózó lábtempót úszva győzött. *Halmai Zoltán*, aki csak karral úszott, két második és egy harmadik helyet tudott szerezni ezekben a versenyszámokban.

A párizsi olimpiáson szerepelt először kötött úszásnem; a 200 m hátúzásban a német *Heppenberger* páros karral úszva lett olimpiai bajnok.

Az 1904. évi st. louis-i olimpiáson kapcsolódott bele az úszósport életébe Amerika. Az 50 és 100 yardos gyorsúzásban a lábtempó nélkül úszó *Halmai Zoltán*

nyerte ugyan a bajnokságot és a hosszútávokon, a $\frac{1}{2}$ és 1 mérföldes versenyekben is európaiak voltak elől — bajnok mindkettőben a német *Rausch* lett, míg *Kiss Géza* harmadik, illetve második helyet ért el ezekben a versenyekben — azonban a gyorsúszó versenyek összes többi helyezéseit és Daniels révén a 220 és 440 yardos bajnokságot is a már kralozó amerikaiak szerezték meg.

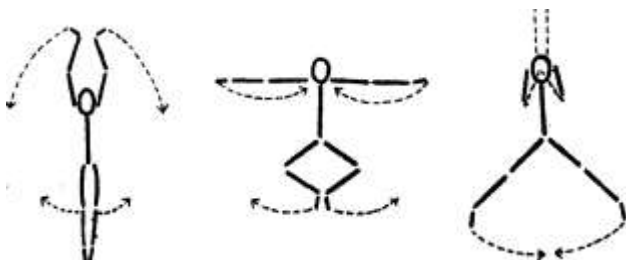
A kral eredetileg Ausztráliából indult hódító útjára és egy *Cawill* nevű úszónak köszönhető felfedezése. Állítólag *Cawill* fogadásból összekötöztette és vízbe dobatta magát: térdén és csuklóján voltak a kötelékek és alsó lábszárainak fel és le mozgatásával úszott ki a partra.

A kötött úszásnemekben a németek voltak elől, a 100 yardos hátúszást *Breck*, a 440 yardos mellúszást *Zacharias* nyerte meg. A kötött úszásnemek stílusa nem volt ebben az időben probléma. A mellúszók a békát utánozták, a hátúszók pedig hanyattfekve a mai mellúszó pillangóstílussal úsztak.

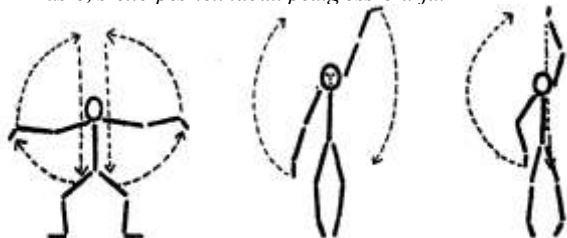
Halmay győzelmei nyomán a magyar úszósport hatalmas fejlődésnek indult. Fokozta ezt az első ízben az 1906-os athéni olimpiászon leúszott és magyar győzelemmel végződött stafétaverseny eredménye is. A *Halmay—Hajós—Kiss—Onódy* összeállítású magyar csapat fölényes győzelmével beigazolta, hogy a legjobb úszó nemzet a magyar volt. Sajnos, az egyéni versenyek során ezt nem sikerült bizonyítani, mert a már javában kralozó *Daniels* legyőzte Halmayt 100 méteren, a többi magyar pedig nem ért fel az osztrák és angol távúszók klassziséhoz.

A 400 m gyorsúszásban a bécsi *Seheff*, az 1500 m úszásban az ollózó angol *Taylor* lett olimpiai bajnok. Először rendeztek Athénben műugró versenyt is, mely a németek hatalmas fölényével és Waltz győzelmével végződött.

A mellúszás, a pillangóstilus, a hátúszás és gyorsúszás tempója.
A rajzokon a vastag vonalak a testrészeket, a szaggatott vonalak
a mozgás irányát jelzik.

Első sor: A mellúszás három jellemző mozdulata, i. kép. A fej előtt párhuzamosan fekvő karokkal vízszintes kört ír le az úszó, amíg a csuklóban meghajlított kézfejek elérik a vállak vonalát. A lábait kissé szétterpesztett térdekkel felhúzza úgy, hogy a bokák a térdek helyére kerülnek. 2. kép: A könyökből kiinduló és függélyes síkban leírt két félkörrel a kézfejek a mell alá kerülnek. A lábakat a combok kifelé való csavarásával és a térdek nyújtásával széjjelveti az úszó. 3. kép: A kezeket pedig összetéve, karjait kinyújtja az úszó, szétterpesztett lábait pedig összehárja.

Második sor: 1. kép: A pillangóstilus. Az állandóan nyújtva tartott karokat egyszerre húzza át az úszó a has alatt a combokig, azután a combok mellett felemelve a víz színére, egyszerre dobja azokat a víz felett előre. Lábaival egyszerre hátrafelé tapossa a vizet. 2. kép: A hátúszás. Az úszó váltott karokkal két, egymástól félméterre levő függélyes síkban ellipsziseket ír le, közben arra ügyel, hogy tenyereivel lapátolja a vizet. A lábak függélyes síkban felváltva felemelkednek és lesüllyednek. 3. kép: A gyorsúszás. Az úszó váltott karokkal a test középvonalán húz a has alatt a combokig. A combok megkerülésével emeli ki karjait a vízből és a víz színe felett dobja azokat előre. Lábai felváltva függélyes síkban mozognak.

Az athéni olimpiász lezárta az úszósport történetének őskorát. A következő évben megalakult Magyar Úszó Szövetség nagyarányú nemzetközi munkát indított meg és ötdomagával részt vett az 1908. évben a Fédération Internationale de Natation Amateur, a Nemzetközi Amatőr Úszó Szövetség megalakításában. Ettől kezdve a FI NA rendezte az olimpiai versenyek keretében az úszóversenyeket, a FINA állapította meg az olimpiai programot és tartotta nyilván a világrekordokat. Talán álljunk meg itt egy pillanatra és nézzük végig, a mai olimpiai versenytávokon, melyek voltak az elsőként hitelesített világrekordok:

100 m gyorsúszás:

Halmay Zoltán Magyar-

ország ..... 1p 5-8 mp 1905 Bécs.

200 m gyorsúszás:

Otto Scheff Ausztria 2 p 31 -6 mp 1908 Bécs.

400 m gyorsúszás:

H. Taylor Anglia ... 5 p 36-8 mp 1908 London.

1500 m úszás:

H. Taylor Anglia ... 22 p 48-4 mp 1908 London.

200 m mellúszás:

F. Holman Anglia... 3 p 9-2 mp 1908 London.

100 m hátúszás:

M. Weckesser Belgium 1 p 20-8 mp 1910Schaerbeck.

Az első rekordok zömét a londoni olimpiáson úszták, azonban a 100 m hátúszás első világrekordja csak két évvel később került a táblázatra, pedig *Bieberstein* Londonban 1 p 24.6 mp-vel győzött ezen a távon.

A londoni úszóolimpiász nemcsak azért határkő az úszósport történetében, mert abban az évben alakult meg a FINA, hanem mert ez volt az első mai értelemben vett olimpiai küzdelem. Elszállásolás, versenyrendezés,

a versenyzők tömege és az érdeklődők nagyszáma tették korszakalkotóvá a nagy sportnemzet olimpiáását.

A program tökéletesen megfelelt a mai olimpiai játékok programjának. A résztvevők között az összes nyugat és középeurópai államok fiai, valamint az angol anyanyelvű országok versenyzői ott voltak. A győztesek és helyezettek listáján nagyon megoszlottak az egyes nemzetek képviselői, de ezek egyetlen versenyszám győztesének kivételével — európaiak voltak.

Az egyetlen amerikai győztes *Daniels* volt, aki a 100 m gyorsúszásban megismételte *Halmay* fölött athéni győzelmét és ezzel döntő sikert ért el a kral számára.. Az angol 4x200 m staféta csak megerősítette a lábtempó nélküli magyar stílus bukását, mert pompás küzdelemben legyőzte a bajnokságot védő magyar csapatot.

A 400 és 1500 m gyorsúszásban a nagytehetségű angol *Taylor* megvédte bajnokságát, a mellúszásban a németektől az angolok vették el a hegemoniát az angol *Holman* győzelme révén, de a hátúszásban és műugrásban *Biebersteinnel* és *Zürnerrel* a németek maradtak az élen. Első ízben dőlt el a toronyugró bajnokság sorsa is, a verseny a svéd *Johanssen* győzelmével végződött.

Az elkövetkező négy év a világrekordok eszten-deje volt. A fiatal FJNA egyre-másra hitelesítette a világrekordokat és a világrekorderek listáján amerikai, német, osztrák, ausztráliai, kanadai, belga és svéd nevek mellett a magyar *Halmay Kenyéri*, *Las Torres*, *Baronyi*, *Toldy*, *Demján* és *Wendelin* neve is szerepelt.

Ezért nagy *várákozás* előzte meg a stockholmi olimpiáaszt. Az 1912-es olimpiai úszóversenyek azonban nem várt eredményeket hoztak. A hawai bennszülött Duke Pava *Kahanamoku* 1 p 2.4 mp-es 100 m világrekordja, amelyet a világbajnok egyik előfutamban

ért el az egy percen belüli százás úszó eljövételének gondolatát tette népszerűvé és egyúttal a színes fajok uralmát, valamint a tengerentúli államok döntő előretörését kezdte meg.

Ugyanígy jelentőségteljes az amerikai *Hebnernek* a 100 m hátúszásban elért győzelme is, mert az amerikai új stílussal, a váltott karú hátúszással győzött és megteremtette a róla elnevezett hátúszást. Hebner forradalmi újítása révén a kral a hátúszók között is döntő sikert ért el.

A többi bajnoki versenyszámok közül a 400 és 1500 m gyorsúszást a kanadai *Hodgson*, a 200 és 400 m mellúszást a német *Bathe*, a műugrást a német *Günther*, a toronyugrást a svéd *Adlerz*, a 4X200 m stafétát az ausztráliai *Hoaly—Champion—Boardman—Hardwick* csapat nyerte.

Első ízben rendeztek női úszóversenyeket is Stockholmban. Az ausztráliai *Fanny Durack* 1 p 22.2 mp-es idővel nyerte a 100 m gyorsúszást, amely az egyetlen női egyéni úszószám volt.

A Kahanamoku által elindított küzdelem az egy percen belüli százás gyorsúszó eredményért az olimpiász után tovább folytatódott. Kahanamoku európai túrára indult és Hamburgban 1 p 1-6 mp-es világrekordot úszva még jobban megközelítette a bűvös határt, mint Stockholmban. A probléma megoldását azonban a sors tíz esztendővel elhalasztotta, mert az 1916. évi berlini olimpiász helyett a világ nemzetei kevésbé szelíd küzdelmekben találkoztak egymással Flandriában, a Kárpátokban, a Balkánon, a Dardanelláknál.

A versenyek láza elaludt az egész világon, csak Amerika és Ausztrália gondolhatott csendben arra, hogy sport is van a világon.

Mikor 1920-ban a győztes és semleges államok megrendezték az antwerpeni olimpiászt, csak két svéd férfi és egy dán nő tudott európai létére bajnok-

ságot szerezni, a többi versenyszámot az amerikaiak tarolták le. Kiemelkedő eredményeket a hawai *Kahanamoku* és *Kealoha* ért el a gyors és hátúszásban. Kahanamoku 60.4 mp-el új világrekordot úszva hajszálra megközelítette az egy percet, Kealoha pedig 1 p 14.8 mp-es világrekordjával megindította a hátúszó világrekord javításának lavináját.

Az a négy év, ami a következő olimpiázig eltelt, Amerika folyton emelkedő fölényét és az európai államok békülékenységét hozta. A FI NA tagjai kezdtek szóba állni a legyőzött államokkal és az 1924. évi párizsi olimpiászra már a németek kivételével a többi vesztes nemzet meghívót kapott.

Amerikában új csillag tűnt fel a csikágói Johnny *Weismüller* személyében, aki 1922-ben Alamodában elért 58.6 mp-es 100 m gyorsúszó világrekordjával az első ember volt a világon, aki hiteles körülmények között egy percen belül úszta a távot. Weismüller a hosszabb távokon is sorra javította a világrekordot, azonban 400 méter felett a világ legnagyobb úszótehetsége, a *svéd Arne Borg* lett az úr. Kealoha révén a hátúszó hegemonia is Amerikában maradt, azonban az elszigetelt németek a mellúszásban termelték ki maguk közül a sokáig verhetetlen *Erich Rademachert*. Az első békeévek számunkra is hoztak kellemes újságot, *Sipos Márton* a százméteres hátúszásban sokáig megdönthetetlen világrekordot állított fel.

Előrelátható volt, hogy talán a mellúszás és a hosszútávok kivételével a párizsi olimpiász amerikai győzelmeket fog hozni. Arra a fölényre, amelyet az 1924-es olimpiászon a tengerentúli népek mutattak, azonban senki sem számított.

Weismüller 100 m gyorsúszó győzelme előre látható volt, azonban 400 méteres győzelme *Borg* és *Charlton* felett mindenkit meglepett. Együttal a győzelem a kral további előnyomulását jelentette, mert

eddig a 400 m hosszú távnak számított és nem mert senki gondolni sem arra, hogy ezt a távot végigkralozza. Weismüller megtette ezt és ragyogó idővel győzött. 1500 méteren Charlton világrekorddal verte Arne Borgot, 100 m hátúszásban a favorit Kealoha győzött, a 200 m mellúszásban az amerikai *Skelton* lett világbajnok. Amerikaiak győztek a stafétában, a műugróversenyeken és a 200 m mellúszás kivételével — ezt angol nyerte — az összes női versenyszámokban. Európa még helyezést is alig ért el, hat második és hat harmadik helyet foglaltak el az európai úszók a 16—16 közül.

A párizsi vereségsorozat hozta meg az Európa Úszóliga megalakulását. Ismét a Magyar Úszó Szövetségé az érdem, hogy egységfrontot teremtett az európai úszónemzetek között és az 1926-ban Budapesten megrendezett első Európabajnoksággal megindította az európai úszósport újjászületését. *Arne Borg, Bárány, Bartha Károly, Fröhlich, Rademacher, Lundahl* voltak azok az úszók, akik ezen és az 1927. évi bolognai Európabajnokságon bajnoki győzelmeket szereztek. Az Európa-rekordok megteremtésével újabb lökést kapott az európai úszósport, amely az amszterdami olimpiáson aratta első, szerény sikereit.

Amszterdamban azonban új faj lépett az úszónemzetek sorába és éppen ez az új faj, a japán hiúsította meg azt, hogy európai úszó olimpiai bajnokságot nyerjen. A japán *Tsuruta* a 200 m mellúszásban elért győzelmével megfosztotta a világ akkor legnagyobb mellúszóját, *Erich Rademachert*, attól, hogy olimpiai bajnok lehessen.

A kral tovább haladt győzelmes útján. *Arne Borg*, aki előzőleg Bolognában 19 p 7 mp-re úszva az 1500 métert, fantasztikus világrekordot állított fel, az 1500 méteres bajnokságot végig kralozva nyerte.

Borg egyébként harmadik lett a 400 m gyorsúszásban, *Bárány* egy percen belüli idővel második a 100 m

gyorsúszásban és így a hátúszás és az ugróversenyek kivételével minden egyéni számban volt európai a helyezettek között a férfi versenyek során. Az európai nők sokkal nagyobb sikereket értek el, mint a férfiak, *Braun* hátúszó bajnoknő lett, a német *Schrader* a mellúszásban győzött, ezenkívül az európai nők három második és négy harmadik helyet szereztek.

Új stílus szerzett népszerűséget a hátúszásban. *Kojac* a világbajnokságot nem a Hebner-féle nyújtott karú úszással, hanem az amerikai *Lauffer* által megteremtett hajlított karú hátúszással szerezte meg.

Az olimpiai versenyek után Amerika kissé háttérbe szorult a világranglistán. Az európai úszók, *Borg*, *Bárány*, *Taris* törtek előre, de a japánok is igen előkelő helyeken szerepeltek az évvégi eredménylistákon. Úgy látszott, hogy a három nagy európai gyorsúszó stílusa, amely egymástól merőben különbözött és csak annyiban hasonlított egymáshoz, hogy mindhárom a kartempót vitte előtérbe, megszerzi a hegemoniát a gyorsúszásban Európa részére.

Los Angelesben azonban nem sikerült Európának a nagy előretörés, viszont Amerika sem tudta megőrizni hegemoniáját, hanem jöttek a japánok, akik a 400 m gyorsúszás kivételével az összes férfi úszóversenyeket letarolták. *Miyazaki* a 100 m gyorsúszás, *Kitamura* az 1500 m úszás, *Tsuruta* a 200 m mellúszás és *Kiyokava* a 100 m hátúszás bajnoka a staféta ragyogó időeredményt elért együttesével egy csapásra Japánt tették az úszóhegemonia birtokosává. A japán sikerek titka nem úszástechnikájukban, hanem tréningmódszerükben rejlett. Nem egy-egy sztárral jelentek meg, hanem csapatokat küldtek a versenyre és a legjobbak közül a legjobbbat tudták starthoz állítani. Mégis győzelmeikben nagy része volt a vízalatti kralnak a gyors- és hátúszó számokban.

A berlini olimpiászon, úgylátszik, Japán és Amerika fognak elkeseredett harcot vívni egymással a hegemoniáért. Európa kiesett a küzdelemből, csak a 100 m gyorsúszásban a magyar *Csik Ferenc* révén és a 200 m mellúszásban a német *Sietas* révén remélhetnek az európai nemzetek helyezést. A 100 m gyorsúszásban az amerikai *Fick* és a japán *Y usa*, a 400 m gyorsúszásban az amerikai *Medica* és a japán *M aki no*, az 1500 m úszásban az amerikai *Flanagan* és a japán *Nogami*, a hátúszásban az amerikai *Kiefer* és a japán *Kiyokaua*, a mellúszásban *Higgins*, aki pillangó stílusával a mellúszásban csinált forradalmat és a japán *Kiyokava* a favoritok.

Európa csak a női versenyeken vigasztalódhat. Los Angelesben a tengerentúli nők sorozatos győzelmeket értek el, azonban azóta a hollandok *Willy den Oudennel* és *M'astenbroekkal* az élen sok világrekordot elhódítottak Amerikától és remélni lehet, hogy Berlinben a nők ismét megmentik Európa becsületét.

VITORLÁZÓ REPÜLÉS

Esztendőkkal ezelőtt Budaörs mellett egy hegytetőn megjelent néhány fiatalember, — nemsokára hölgyek is követték a példájukat — és törékeny skatulyáikkal rémíteni kezdték a polgárokat. A skatulyáknak szárnyaik voltak, a szárnyak közé a pilótaládába beült egy-egy bátor fiú és a csúzlítól kölcsönként repítőerő-elmélet megnyergelése után megkezdődött a budaörsi hegyen a *magyar vitorlázórepülés*, Magyarország nem építhetett motoros repülőgépeket, a fiatalok, akik a Műegyetemen összeszövetkeztek, kiadták a jelszót:

— És mégis repülünk! Motor nélkül...

A nagy gonddal és kevés pénzzel épített törékeny skatulyák motornélküli repülőgépek voltak.

Az úttörők ismerték a vitorlázó repülés elméletét: a széljárás segítségével magasba emelkedni és a levegő mozgási irányának állandó figyelése és az adott helyzetek kihasználása segítségével egy darabig a levegőben maradni, — az emelettől azonban még elég messze volt a gyakorlat. A budaörsi hegyről felrepítették a géptelen gépeket és a pilótákat, a kikötéssel azonban igen sokáig baj volt. A derék budaörsi és környéki polgárok hosszú ideig a pokolba kívánták a légi matorokat, mert a motornélküli gépek hol itt, hol ott kötöttek ki valamelyik gyümölcsösben, szőlőben és még ha meg is volt az elégtétele a szőlőbirtokosnak, hogy a zajtalan masina oldala kilyukadt, ez nem jelentette azt, hogy ne tett volna kárt a gyümölcsösökben. Utóvégre ... akármilyen teherbíróképes egy-egy almafa, arra nincs berendezkedve, hogy törés nélkül állja a faalkotmány és pilóta alakjában nyakába zúduló égi áldást. Ha másért nem, a gyümölcsösök épsége érdekében gyorsan el kellett végezni a bevezető iskolákat a budaörsi ifjú pilótáknak.

Németországban, Ausztriában már sok-sok kilométert repültek a pilóták motornélküli gépekkel, órákig tudtak a levegőben tartózkodni. A mieink irigykedve gondoltak a németekre, de sem gépeket nem hoztattak onnan, sem mestereket. Repültek, potyogtak, repültek, potyogtak és — végül mégis urai lettek a vitorlázó gépeknek.

Rotter Lajos nevéhez és a »Karakán« motornélküli gép felépítéséhez fűződik a magyar vitorlázó repülés fellendülése. A műegyetemiek kezdeményezése megtetszett a cserkészeknek, ők csinálták meg a Karakánt, amely már állta és állja a versenyt a németekkel is. Vidéken is megindultak a kísérletezések, mindenütt szép eredményeket értek el az úttörők.

Schmidt német pilóta 36 óra 35 percig tartózkodott a levegőben motornélküli géppel. *Rotter* felült a *Karakánra* és 24 óra 14 perces magyar rekordot repült. *Dittmarnak* 376 km volt a távolsági rekordja, *Rotteré* 84.8 km, *Dittmar* 3800 méter magasságig emelkedett, *Rotier* 1840 méterig.

Közben Budaörsről a Hármashatárhegyre telepítették a szél vakmerő lovasait. Ott kevesebb volt a gyümölcsfa, jobb a széljárás.

Onnan indult el 1935 nyarán *Rotter Lajos*, pár szelet csokoládéval a zsebében felment a levegőbe, tanulmányozni a széljárást. Nagyon jól ment a dolog, — végül *Jugoszláviában, a Bánátban kötött ki*, ahol a nagybecskerekiek páratlan vendégszeretettel fogadták. A bravúros repülés a nemzetiségi korlátokat is letörte: jugoszláv repülőtiszték fogadták és ünnepelték a magyar pilótát, ők intézték el a nyugodt hazautazását. Mert *Rotter* elfelejtett útlevelet tenni a zsebébe...

Rotter és a *Karakán* ma már *európai hírű* és európai színvonalra érkezett a magyar vitorlázó repülés is.

VÍVÁS

A harcosok sportjának történelmi múltja elválaszthatatlan a világhistóriától. A modern vívóversenyek bajnokainak őseit világformáló erejű hadvezérekben, vagy nagy hadvezetők és hatalmas, uralkodók kíséretében kell keresnünk és megtaláljuk őket, mint királyok bajvívóit, vakmerő harcosokat, vezéreket, akik kesztyűt dobnak a velük szemben felsorakozott sereg vezére elé, egy szál karddal intézik el hadjáratok sorsát. Karddal döntenek el hitvitákat és karddal nyitnak utat a kereszt vagy a félhold számára. Istenítéletnek neveznek kardmérkőzéseket, vagy lándzsatorést, amelynek eredményétől emberek élete vagy halála függ. Két-három világhírű lovagra épülnek hadseregek, e két-három bajnok karddal nyit magának utat az ellenség sorai között, ellenfeleket keres, kérkedve ordítja saját nevét a csaták zajába, mérkőzésre szólítja a *merészeket*. A seregek bajvívóit megtaláljuk az ókorban, egyiptomiak, asszírok, babiloniak között, a görög és római hadseregekben, s bár a görög phalanx alkalmazása bizonyos fokig kiküszöböli az egyéni vállalkozást a gyalogosok harcaiból, nem tudja teljesen eltörölni a katonai vívócsillagok nimbuszát és ahol a katona lóra ülhet, ott már elsőrangú érték az egyéni bátorság, az ügyesség, mozgékonyosság, a vágó és szúró fegyver használatában kifejtett tökéletesség.

A lovagkor színes világa visszahelyezi trónusára a bajnokot. A hadvezér nem nagyszerűen végrehajtott hadmenetekkel és taktikai húzásokkal, hanem egyéni bravúrjaival szerzi meg karrierje alá az első gránitköveket. Aki nem tud maga is kiválóan verekedni, nem lehet jó hadvezér, — ez a világszerte elfogadott törvény és az ellentétel: ha valaki jól tud verekedni, híres hadvezér lehet akkor is, ha egyéb értékeket nem igen takar az egyénisége. A jó vívók nevét megismeri az egész világ. A középkor története nem más, mint »a hősök története«. A hősök után igazodnak a népek, az országhatárok és nemzetek vagy népcsoportok gazdagsága, emelkedése vagy bukása. A keresztes-hadjáratok egész sorozata nem volt egyéb, mint Isten-nél érdemeket kereső vakmerő lovagok sok-sok vállalkozása, amelynek leple alatt szépen megfért egymás mellett Isten szolgálata és a hódítás, a hitetlenek gyilkolása, javaik elrablása, elprédálása. Léptenyomon hősökre bukkanunk a keresztes hadjáratok történetében, s a hősök mindenütt híres vívók. Bouilloni Gottfried, Flandriai Balduin, Szent Lajos, Oroszlán-szívű Richard: hadvezérek és híres bajvívók.

A későbbi középkor fejedelmei és hadvezérei még szükségesnek tartották tökéletes vívótudománnyal állni hadaik élére, s ahol az alattvalók bátorsága megtorpant, a vezér lépett előtérbe, megvívta a maga egyéni vívómeccsét az ellenfél vezérével, vagy valamely híres kardforgatójával.

A XVI—XVII. században már némileg változott a helyzet. A hadviselés tudományát a háború professzorai új alapokra fektették, kihasználták a haditechnika haladása segítségével rendelkezésükre álló új eszközöket. A hadvezérek egy része még jó verekedő volt, de fontosabb volt, hogy jó koponyája legyen. Gusztáv Adolf hadvezéri zsenije verekedő kiválósággal párosult, s a nagy svédnek az lett a veszte, hogy nem

elégedett meg azzal, hogy mások halnak meg elgondolásai végrehajtása közben, ő maga is meghalt a csataterve sikeréért. Montecuccoli, Szavojai Jenő, Turenne, Vauban, *Szász Móric* már nem tartotta szükségesnek a személyes verekedést a csatákban, s mégis mindegyik nagy katonai csillaga volt a maga korának.

A lovagkor udvaraiban baj vívásokat rendeztek: ezek voltak a mai vívó versenyek első jelentkezési formái. Ha a király karddal vagy lándzsával is legény volt a talpán, maga is résztvett a baj vívásokban, később azonban elfogyott az uralkodók egyéni vállalkozási kedve, megalégedtek a »díszelnökséggel«. A versenyeket híres bajvívók küzdöttek végig. Ezeknek a bajvívóknak késői unokái voltak a XVI—XVII., sőt XVIII. század híres verekedő katonái, akik egy-egy hadseregből kitűntek, egyéni kalandokat kerestek és egyéni »mérkőzéseket« nyertek, egyéni mérkőzéseken vérezték el. Különösen a keleti népeknél volt divatos »a hadsereg bajnoka«, aki mindig készen állt, hogy a hadak arcvonala előtt bármely ellenfelével összemérje fegyverét. Ez a bajvívási szenvedély magyar-török vonatkozásban még akkor is élt, amikor nyugaton már vígan lepuskázták a bajnokot, aki kardmeccsre szölongatta az ellenséges hadak legjobb vívóit.

A puska és az ágyú túlságos térhódítása bizonyos fokig kiszorította a vívást a hadi eszközök sorából. Ha a csatatereken nem igen lehetett egyéni meccseket vívni, a híres kard és törvívók a béke életformái között kerestek módot és alkalmat a feltűnésre, az érvényesülésre. A vívásról már a XVI. században jelentek meg szakmunkák Franciaországban és Németországban. A párbaj itt-ott mániává fajult, párbajt pedig csak törrel és karddal — vagy pisztollyal — lehetett elintézni. Egész Európában számontartották a párbaj hősokeket. Szigorúbb keresztény uralkodók becsukatták, a népek tisztelték őket.

Itáliában, Franciaországban, Spanyolországban a tör Németországban tör és a kard, kelet felé a hajlítót török kard volt a kedvelt vívőeszköz. Magyarország évszázadokkal ezelőtt a kardra esküdött fel és hiába jöttek új idők, hiába jelentkeztek mindenféle formában a nyugati befolyások, emberi számítás szerint legalább ötven esztendő kell ahhoz, hogy a vívás három fajtájában, — tör, kard és párbajtör — egyenrangú sportértéket lássunk, a nemzeti sikerek minél szélesebb téren való érvényesülése érdekében elszakadjunk attól a szerelemtől, amely népünket mindenekelőtt a kardhoz és csak a kardhoz fűzi.

A múlt század derekán kezdődött Magyarországon a rendszeres vívóélet. Arisztokráciánk fiatalsága állandó berendezési tárgya volt a vívótermeknek. A társadalmi életben nem lehetett érvényesülni a vívás tudománya nélkül.

A magyar kardvívó stílus leghíresebb mestere *Keresztessy József* volt.

Az első vívóversenyt 1895-ben rendezte a Magyar Athletikai Club. A kardversenyt *Iványi Gyula* nyerte, a többi versenyszámban osztrák vendégek *győztek*. Keresztessy tanítványai pompásan verekedtek, azonban az ősi magyar csukló-vívást kultiválták, aminek túlhaladott voltára 1896-ban döbbsentek rá. A millennium évében nagy nemzetközi versenyeket rendeztek, s a versenyeket az olaszok tarolták le. A mesterek versenyében *Santelli Italo* győzött. Az olaszok nem csuklóban mozgatták a kezüket vívás közben, hanem egész karjuk munkában volt. A magyarokat meglepte az ismeretlen módszer, szakértőink azonnal felismerték a jövő útját: követni kell az olaszok példáját. A MAC szerződtette Santelli Italot és az olasz mester irányítása mellett pár esztendő alatt lezajlott a magyar kardvívás forradalma. Santelli növendékei rövidesen érték, majd túlszárnyalták mestereiket, a legjobb

olasz kardvívókat. *Békessy Béla, Nagy Béla, Szántay Jenő, Krencsey Géza, Tóth Péter, Werkner Lajos, Fuchs Jenő, Sehenker Zoltán, Mészáros Ervin, Halász Gyula, Gerde Oszkár, Zulawszky Béla, Berti László* voltak a leghíresebb alakjai az átalakulás korának. A nemzetközi szereplés terén, de a hazai vívóélet egységesítésére irányuló törekvések útjába is sok nehézséget gördített, hogy a közös hadsereg tisztí vívói, akiket Wiener-Neustadtban neveltek, hosszú ideig nem képviselhették a magyar színeket a külföldi versenyeken. Békessy Bálát és Mészáros Ervint a közös hadügyminisztérium nem engedte el St. Louisba, s később hasonló nehézség merült fel 1906-ban, mikor az előbb említett két bajnok mellett Szántayt is el akarták küldeni Athénba. Hiába interveniált Bécsben a magyar kormány, a hadügyminisztérium nem volt hajlandó elfogadni a tételt, hogy a közös tisztek — magyar tisztek is lehetnek.

Csak 1908-ban változott meg a helyzet, megszűntek a teljes magyar vívógárda együttes fellépésének akadályai.

Fuchs Jenő kétszeres olimpiai bajnokságot nyert a kardvívásban, Magyarország az ő fellépése óta őrzi az első helyet ebben a fegyvernemben.

A háborús és a háború utáni nemzedék méltónak bizonyult az úttörőkhöz.

Posta Sándor 1924-ben Párizsban nyert olimpiai bajnokságot, mellette *Garay János* és a régi gárda néhány még mindig aktív kiválósága állt a vezető csoportban.

Ezután lépett előtérbe a *Tersziyánszky—Peschauer—Piller* nemzedék. 1924-ben az olaszok elhódították a magyarok elől a csapatgyőzelmet, de ez a kudarc csak pillanatnyi hanyatlás jele volt. Két év alatt simán átvette a nemzeti színek képviselőjét a fiatal gárda és győzelmet győzelemre halmozott egyéni

és csapatküzdelmekben egyaránt. Az előbb említett három vívó egyenrangú volt, közülük bármelyiket bármikor szembe lehetett állítani a világ bármely nemzetének bajnokaival, a magyar siker soha sem maradt el. Kitűnő kiegészítő gárda is jelentkezett: *Glykais* Gyula, *Gombos* Sándor, *Nagy* Ernő, majd később *Kabos* Endre, *Gerevich* Aladár, a harmincas években pedig *Kabos*, *Gerevich* mellé *Rajcsanyi*, *Rajczy* és *Kovács* Pál állt az első sorba.

A kard magyar és olasz fegyver volt és napjainkig az maradt. Néha-néha feltűnik egy-egy kiválóság más nemzetek versenyvívói között, ezek azonban komoly szerepet nem igen játszanak, minden sikerük meglepetés, ha olaszokkal és magyarokkal állnak szemben. Legújabban a lengyelek törnek előre magyar mesterek útmutatásai nyomán. Úgy látszik, ők lesznek a világ harmadik kardvívónemzete, — ha Amerika nem csinál valami zavart, ahol *Santelli* Italo fia, *Santelli György* irányítja a kardvívás oktatását.

Törben és párbajtörben Olaszország, Franciaország, Belgium harcol az elsőségért váltakozó szerencsével. Az olaszok allround vívói, *Puliti*, *Marzi*, *Bini*, *Gaudini*. *Anselmi*, *Cornaggia*, *Guaragna*, *Ragno* legalább két fegyvernemben kiválóak, de sokan mind a három fegyvert elsőrangúan forgatják.

A francia tör és epévívás *Lucien Gaudinnak*, minden idők legnagyobb tör és epévívó művészenek útmutatása nyomán fejlődött nagygyá. *Gaudin* 1928-ban már öreg fejjel nyerte a tör és párbajtör olimpiai bajnokságát, azután nem voltak komoly versenyeredményei. 1934-ben halt meg, az egész vívóvilág gyászolta.

A magyar törvívók közül *Hajdú János* *Gaudin* tanítványa.

Törözőink és epévívóink a második vonalban állnak a világvérsenyben. *Gerevich Aladár* törben éppen olyan kiváló, mind a kardforogatásban, de nem lehet

egyenrangúnak tekinteni a legjobb olaszokkal, franciákkal, sőt a belgákkal sem.

Epévívásban 1934-ben értünk el váratlan nagy sikert: *Dunay Pál* Európabajnok lett. Ez a bravúros győzelem azonban még távolról sem ad okot az elbizakodottságra. Még messze vagyunk attól, hogy párbajtőrben a világ legjobbjai között reális győzelmi esélyeink lehessenek.

A Magyar Vívó Szövetség nagy gonddal igyekszik kifejleszteni a tör és epéoktatást, amiben nagy segítségére van *Gömbös Gyula* miniszterelnök és honvédelmi miniszter, aki a honvédség tisztikara körében irányította a figyelmet a sokáig méltatlanul elhanyagolt két fegyvernem felkarolására és népszerűsítésére.

VÍZIPÓLÓ

A vízi póljáték idősebb, mint az olimpiai játékok felújításának eszméje, de népszerűségét az olimpiai programba való felvétele teremtette meg.

Angliában ezelőtt több mint hetven évvel kezdtek rendszert vinni a vízi labdázásba. Az angolok sport-szeretete hamarosan szórakoztató játékot teremtett a labdázásból, amelynek fejlődése magával hozta az első szabályok kialakulását. 1874-ben rendezték az első vízipóló mérkőzést a Crystal Palaceban. A szabályokat első ízben 1885-ben adta ki az angol Amateur

Athletic Association, amely 1888-ban kiírta az első bajnokságot.

Az angol úszósport akkor a kisméretű fedett uszodákba volt beszorítva és így alakult ki a csapatok hetes létszáma, a pálya aránylag kicsiny mérete és az a futball szellemétől merőben eltérő szabály, hogy bizonyos helyzetekben nem szabad túlságosan — nagyot dobni. A sekélyvizű rövid uszodák a vízipóló jellemző sajátosságává a párok küzdelmét tették. A labda odarepült egyik párhoz, ezek harcoltak érte, az erősebb eldobta és ha az ide-oda repülés során a kapus hibázott, megszületett a gól.

Ez a játékszellem volt az uralkodó egészen a legutóbbi olimpiai játékokig. Ebben a stílusban került át a vízipólósport a kontinensre és hódította meg egymásután Belgiumot, Svédországot, Hollandiát, Németországot és Franciaországot, hogy Ausztrián keresztül jusson el hozzánk. A múlt század utolsó éveiben kezdte meg hódítását nálunk a vízipólójáték. Nemzetközi szereplésünk azonban csak 1901-ben kezdődött, amikor a MUE a bécsi WAC csapatától 14:0 arányú vereséget szenvedett.

A nemzetközi vízipóló pedig haladt előre a fejlődés útján. 1898-ban az angolok, akik a legutolsó évekig a szabálymódosítások korlátlan urai voltak, átdolgozták a vízipólószabályokat és ezekkel indult a játék az olimpiai bemutatóra.

Az 1904. évi st.-louisi olimpiászon szerepelt először vízipóló a programon, azonban Európából nem vállalkozott csapat az amerikai útra és így a Newyork Athletic Club csapata mint a nemzeti színek védelmére kiszemelt csapat a Missouri AC elleni mérkőzésen nyerte meg az első olimpiai vízipólóbajnokságot. Londonban négy csapat — angol, belga, holland, svéd — vett részt a bajnokságban, melyet Anglia nyert, a döntőben 9:2 arányban verve Belgium csapatát.

Stockholmban már a magyar csapat is résztvett az olimpiai bajnoki versenyeken, de nem jutott szóhoz. A bajnokságot ismét Anglia nyerte Svédország előtt, amelynek csapatát 6:3 arányban verte meg.

Anglia a csonka antwerpeni olimpiászon elért olimpiai győzelme után kiengedte a hegemoniát a kezéből. Az 1924. évben Párizsban azok a csapatok voltak az élen, amelyek nem annyira válogatott, mint inkább összeszokott játékosokból állottak. Az olimpiai bajnok francia csapat zöme Tourcoingból került ki. A második helyezett belga csapatban a közelfekvő Brüsszel és Antwerpen játékosai szerepeltek, míg Amerika egyszerűen a New York Athletic Club csapatát szerepeltette.

A párizsi olimpiászon lett ismertté a francia *Padou* neve, aki először kísérelte meg azt, hogy a meccs elejétől a végéig előre-hátra mozogjon, támadjon, védekezzen, elhagyja emberét és visszaússzon hozzá. Ettől a Padoutól kaphatta *Komjádi Béla* azt az ötletet, hogy át kell formálni a vízipóló játéktílusát és az új stílussal kell megszerezni a hegemoniát.

Komjádinak elég volt egy év ahhoz, hogy a régi játékosok erényeit összegyűrja az újakéval és új stílust teremtsen meg. A vízipólósport kultúrájának története ettől az időtől fogva összeforr a magyar vízipóló történetével. Egy-egy *Backlund* vagy *Gerard Blitz*, *Nauermann* vagy *Arne Borg* hozhatott új trükköket, azonban a rendszert Komjádi Béla csapata teremtette meg. A svéd csavar, pöckölés, csusza, váltás, szöktetés, lapos és ívelt passz származhatott mástól, egységgé a magyar csapat kovácsolta.

Ezzel a vízipóló egyike lett a legegészségesebb sportoknak. Amikor a testi erő volt csak szükséges a vízipólóhoz, lehetett tréning nélkül vízbeszállni, most azonban hosszú évek lassú munkája szükséges ahhoz, hogy valaki elfogadható vízipólójátékos legyen. Sportzerű életmód és lelkiismeretes víziélet az alapja a vízi-

pólónak. Csak ezek után lehet vízbeszállni és végigküzdeni a háromnegyedórás mérkőzést. Így pedig nem erőlteti meg magát a szív és nem árt a játék a szervezetnek.

A magyar vízipólócsapat az 1925. évben 7: 2 arányban legyőzte a világbajnok francia válogatottat. Ettől kezdve egy eset kivételével nem szenvedett vereséget a magyar együttes. Az 1926. évi budapesti és az 1927. évi bolognai Európabajnokságok a magyar csapatot tették olimpiai favoritná, azonban 1928-ban Amszterdamban a németek vitték haza a bajnokságot. A vereség oka az volt, hogy a magyar játéktílus szakadatlan munkát követel meg a játékosoktól. A magyar csapat sorra a legerősebb ellenfeleket kapta és nap-nap után mérkőzött. Mikor az erős fizikumú és aránytalanul gyengébb ellenfeleken keresztül a döntőbe jutott német csapattal szemben a rendes játékidő döntetlenül végződött, a magyar izmok és idegek felmondták a szolgálatot.

Amszterdam után azonban visszaszerezte a hegemóniát a magyar együttes. A Klebelsberg Kupa győzelmei 1929, 1930 és 1935-ben, az Európabajnokság 1931. és 1934-ben, a világbajnokság 1932-ben: mind magyar kezekbe jutott.

A világ vízipólósportjának helyzete azt az állítást igazolja, hogy a válogatott csapatoknak összeszokott emberekből kell állniuk. Amíg valaki új stílust nem talál ki, addig ez lesz a gerince a játéktudásnak.

Németország ma kétségkívül a második helyen áll. Ezt azonban csak hatalmas erőfeszítéssel éri el. Berlin nem játszik vezetőserepet a német vízipólóban, a többi város pedig kicsiny ahhoz, hogy megfelelő anyagot adjon a válogatott számára. A messzefekvő német városokból összeszedett csapat minden technika ellenére sem lehet legjobb.

Belgium egymáshoz közelfekvő kis városaival, Svédország Stockholm nagy vízipólókultúrájával,

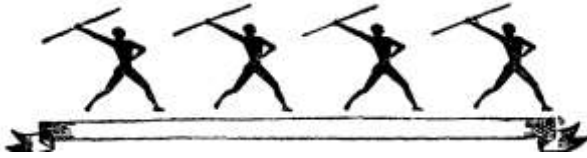

Franciaország Tourcoing Belgiumhoz való közelségével tartja helyét, de vezetős szerepre nem törhet.

Amerikában négy csapat játszik vízipólót: New York, Chicago, Los Angeles és Hollywood csapata. Csak a két utolsó ismerheti egymást, egyébként több napos járóföldre vannak egymástól a csapatok. Ezért helyezi Amerika előtérbe azt a rendszert, hogy nem válogatottat, hanem klubcsapatot küld nemzeti színeinek védelmére.

Jugoszláviában Dubrovnik, Spanyolországban Barcelona, Hollandiában Amszterdam, Csehszlovákiában Prága, Ausztriában Bécs képviseli egy-két csapattal a vízipólót. Anglia és Olaszország decentralizált sportjával nem alkalmas vezetős szerepre ebben a sportban. Japánnak még nincs olyan vízikultúrája és talán soha sem lesz olyan emberanyaga, amely magas fokra tudná emelni vízipóló sportját.

A SPORT HŐSEI

BÁRÁNY ISTVÁN

Volt Európa-bajnok és Európa-rekorder a 100 méteres gyorsúszásban. Olimpiai második helyezett

Weismüller mögött és *Takaishi* előtt ugyan-
yebben a számban.

1924-ben a párizsi olimpiászon a kiküldött magyar úszók között szerepelt egy vékonydongájú gyerek, akit tanulni küldtek az olimpiai játékokra. Az eléje tűzött cél érdekében mindent elkövetett, amit elkövethetett. Úszkált,

amíg lehetett, mikor kiesett a küzdelemből, ült az uszodaparton és bámulta az óriásokat: *Weismüllert*, *Arne Borgot*, *Charlont*.

Az olimpiai játékok után *Weismüller* Budapesten vendégszerepelt, a régi Császáruszodában. Indult és győzött, jól elszórakozott, vízikabaréval szórakoztatta a hálás publikumot és közben jól megnézegette azt a